Št. 307 Poštnina plačana v gotovini (C. C. con la posta) — V Trstu, v nedeljo, 25. decembra 1927. - Leto VI. — Posamezna številka 30 cent. — Letnik LII

List izhaja vsak dan razen ponedeljka. Naročnina za 1 mesec L 8.—, 3 mesece L 22.—, ..., celo leto L 75.—, v inozemstvu mesečno L 6.50 več. — Po... 30 st. — Oglasnina za 1 mm prostora v širokosti 1 kolone za trgovske in obrtne oglase L 1.—, za osmrtnice, zahvale, poslanice ... L 1.50, oglase denarnih zavodov L 2.—. Oglasi na prvi strani L 2.—

EDINOST

Uredništvo in upravništvo: Trst (3), ulica S. Francesco d'Assisi 20. Telefon 11-57. Dopisi naj se pošiljajo izključno uredništvu, oglasi, reklamacije in denar pa upravništvu. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Last, založba in tisk Tiskarne »Edinost«. Podružništvo v Gorici: ulica Giosuè Carducci št. 7, I. n. — Telef. št. 327. Glavni in odgovorni urednik: prof. Filip Peric.

Mir v dobri volji!

Zopet se danes razlega neminljivo lepi, vzvišeni, nepopisljivi božji akord: «Slava Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje!» Odmevi polnočnice svečanostno zgrinjajo množice v enoto, zabrisani so prepadi in razlike grde vsakdanjosti, pregnani od presunljive lepote in poezije velikega praznika Odrešenikovega rojstva.

Ni ga dneva v letu, kjer bi s tako silo vzplamtevale v človeku najplemenitejše težnje in čednosti kot ravno na današnji sveti dan. Mir in dobra volja v srcu in duši sta mogočna oznanjevalca te božične notranje zmage tega blagodejnega preporoda v dobrem in plemenitem.

Mir in dobra volja! To je tudi naše voščilo, ki ga pošiljamo kot vsako leto s tega mesta tudi danes čitateljem in vsemu ljudstvu. Vekovna zgodovina, drobna vsakdanja izkušnja nas uči z železno prepričevalnostjo, da je gmotno blagostanje, bogastvo, da so tudi čast, sijajni visoki položaj brez prave veljave, kjer ni harmonije notranjega miru in dobre volje. In kdo bi mogel opisati vzvišeno lepoto čudežnega ustvarjanja in železne borbe, ki ju zmoreta tudi najbornejši kmetič in delavec, oborožena z mirom in dobro voljo, medtem ko vodi stotine in stotine v propast ravno bogastvo in razkošje!

Zato želimo vsemu našemu ljudstvu predvsem mir in dobro voljo. Današnji praznik Odrešenikovega rojstva naj podmladi in utrdi ti dve najvišji dobrini v vseh! Da pa bo ta naša želja, ki obsega in zapopada vse druge, trajno uresničena, da bo božični blagoslov obogatil naša srca in naše duše z obilnim in blagim sadom, v ta namen je neobhodno potrebno, da pade ta nebeški blagoslov na zdrava tla trdnega zaupanja v bodočnost. Brez tega zaupanja, brez tega optimizma, ki je vzvišen nad vsemi neuspehi v preteklosti, sta mir in dobra volja nemogoča, omahljivo srce in črnogleda duša nista in ne moreta biti njun dom.

Tehtni in globoko utemeljeni so razlogi, ki nam narekujejo, da naglašamo to letos še s posebnim poudarkom. Še nobeno leto od zaključka vojne do danes se ni tako pogostoma izgovarjala usodna beseda kriza kot ravno letos. Nočemo reči, da tožbe niso bile upravičene, posebno s strani kmetskega prebivalstva, ki je bilo letos zelo hudo zadeto, kot je izjavil tudi sam načelnik vlade. Tudi je povsem naravno, da si skuša človek olajšati svoje težave s tem, da jih potoži svojemu bližnjemu ali pa tudi javnosti potom časopisja. Kdor bi hotel videti v tem kaj slabega, bi le dokazal, da mu je človeška duševnost popolnoma tuja.

Vendar pa si ne smemo prikrivati na drugi strani nevarnosti, ki jo nosi s seboj tarnanje in obupovanje, če preide nekako v kri, če se človek naleze rekli bi trajne stalne krizne duševnosti, ki se je potem ne more več otresti. Posebno povojna leta, v katerih se še vedno nahajamo, so prepolna te nevarnosti, ki je tem večja v teh naših krajih, kjer niso še zabrisane vse grozote vojne niti s površine zemlje in tem manj torej iz spomina njenih prebivalcev. Pred to boleznijo se moramo varovati kot pred kugo. Kakor ne smejo resnega in delavnega ljudstva omamiti niti najsijajnejši uspehi, tako ga ne sme streti nobena težkoča in mu vzeti poguma v trudu in naporu, ki ga zahteva od vsakega posameznika in od celih stanov življenje.

Proč torej krizna duševnost! Besede, kot so: «Saj je vseeno, naj delam ali ne delam! Saj ne pomaga nič» itd., morajo izginiti iz našega slovarja, ker vodijo v brezdelje in obup. S temi mislimi in sklepi naj bi v sreči in zadovoljstvu, v polni posesti notranjega miru in dobre volje, praznoval sleherni med nami današnji veliki dan! Naj se uresničijo nad vsem pomembne pesnikove besede:

«Naj gorak bi vsak bil hlevček,
«in junak bi vsak bil revček. —
»Z zarjo zlato vsak nepprežen,
«božje milosti deležen!»

Povratek k zlati valuti

„Foglio d' Ordini“ o stabilizaciji lire

RIM, 24. Danes popoldne je izšel «Foglio d'Ordini», ki prinaša na uvodnem mestu napovedani članek o stabilizaciji lire.

«Dne 22. novembra, pričenja «Foglio d'Ordini» svoj članek, je bila podpisana zvezna in obrambna pogodba z Albanijo, ki jamči teritorijalno nedotakljivost in politično neodvisnost albanske države in rešitev jadranskega problema, ki je velikanskega pomena za svobodo in varnost Italije na Jadranu», in nadaljuje:

«Dne 22. decembra, točno mesec pozneje, je bila z odobritvijo ukaza-zakona o valutni reformi na seji ministrskega sveta izvedena stabilizacija lire, ki je napravila konec prisilnemu tečaju lire in pripravila povratek k zlati valuti. Rešen je finančni problem, ki je velikega pomena za svobodo in varnost Italije na polju notranjega in mednarodnega gospodarstva.

«Dva datuma. Dva dogodka. Dve veliki etapi sta bili premagani na potu režima in italijanskega naroda, ki vodi kvišku, k mogočnosti. Tu se še enkrat odkriva slog režima, katerega odlikujejo metodično pripravljanje, inteligentna pravočasnost in energična odločnost, kadar nastopa ura dejanja.

«Reforma, ki je tako globoko in prijetno iznenadila Italijo in svet, je bila pripravljana od poletja dalje in Mussolini je že pred dvema mesecema natančno določil dan povratka k zlati valuti. Od 32 milijonov Italijanov je samo 5 oseb vedelo za priprave. Tudi to ljubosumno hladnost in ta hermetični molk, ki sta se ohranila do same seje ministrskega sveta, je treba prištevati k aktivi fašistovskega sloga.

«Na tem mestu ni potrebno dodajati k neštetim komentarjem, ki so bili objavljeni v teh dneh in ki dokazujejo koristi in potrebo reforme, še druge komentarje, pač pa je umestno podčrtati dobrovoljno in prisrčno solidarnost anglo-saksonskih finančnih krogov in mednarodnih zasebnih finančnikov z fašistovsko Italijo. Zadostovalo je komaj osem dni londonskih pogajanj, da je bila zagotovljena italijanski valutni reformi solidarnost svetovnih financ. To je svečan, jasen in zares zlat dokaz zaupanja v solidnost fašistovskega režima.

«Ta prva dva meseca leta VI.,» se zaključuje članek, «sta bila posebno srečna. Isto se pa lahko predvideva tudi za vsak mesec leta VI· in nadaljnjih let. Italijanski narod, zbran pod liktorskimi znamenji, italijanski narod, probujen od fašistovske revolucije, ima nov povod za svoj upravičeni ponos radi obnovljenega prestiža domovine.

Nadalje prinaša «Foglio d'Ordini» še nekoliko kratkih člankov, v katerih poroča v njemu lastnih jedrnatih besedah o nekaterih dogodkih, ki so se odigrali v poslednjem času v stranki in ki so čitateljem že znani.

Valutna reforma

sprejeta povsod z zadoščenjem

RIM, 24. Tiskovni urad načelnika vlade sporoča: «Iz brzojavnih poročil, predloženih s strani 92 prefektov, ki so tudi predsedniki pokrajinskih gospodarskih svetov in ki so spričo tega v neposrednih stikih z proizvodnimi krogi in delavskimi sloji, sledi, da je bila valutna reforma sprejeta povsod in od vseh z enodušnim velikim odobravanjem. Vse kaže na to, da si bo v prihodnjih mesecih spričo zagotovljene stabilnosti valute italijansko gospodarstvo znatno opomoglo.

Letalec Donati

postavil nov višinski rekord v hidroplanu

RIM, 23. Agencija Stefani sporoča: Pred včerajšnjim je pilot comm. Donati izvršil z letalom «A. C. 3», motor Jupiter, višinski polet, ki je bil normalno nadzorovan. Dosegel je višino 11.827 metrov in je tako postavil nov svetovni višinski rekord.

TURIN, 24. Letalec Donati, novi junak na aeronavtičnem polju, je podal zastopnikom tiska zanimive izjave o višinskem poletu, ki ga je izvršil te dni. Letel je v ozračju, kjer je toplomer kazal 60° C pod ničlo.

NEW-YORK, 24. Ameriško nacionalno aeronavtično udruženje je priznalo in registriralo novi Donatijev rekord.

Liktorske obveznice na borzi

RIM, 24. Z včerajšnjim dnem se je pričela na vseh borzah kraljevine uradna kvotacija obveznic liktorskega posojila. Vrednost teh obveznic je znatno poskočila.

Finančno ministrstvo je izdalo naredbo, glasom katere posredovalci niso več obvezani naznaniti imena onih, ki prodajajo državne obveznice.

«Banca d'Italia» bo dobila guvernerja

RIM, 24. V prihodnjih dneh bo objavljen ukaz, s katerim bo sedanji ravnatelj zavoda «Banca d'Italia» imenovan za guvernerja banke.

Koliko prebivalcev šteje Rim?

RIM, 24. Rim se v demografskem oziru vedno bolj razvija. Leta 1871 je štel 244.484 duš, ob izbruhu vojne pa približno 600 tisoč. Število prebivalcev večnega mesta je sedaj naraslo na 845.000.

Rim zaznamuje tudi med vsemi italijanskimi mesti največ rojstev. V letih od 1922 do 1926 se je rodilo 31.775 oseb, letos pa 8.400.

Morilec fašista Cecchetta obsojen

VICENZA, 24. Včeraj se je tu zaključil proces proti bratoma Eliseju in Angelu Cielo, ki sta bila obdolžena, da sta umorila fašista Cecchetta. Angel Cielo je bil obsojen na 7 let in 10 dni ječe, njegov brat pa je bil oproščen.

V fašistovski stranki

RIM, 23. Tiskovni urad fašistovske stranke sporoča: Glavni tajnik stranke je vzel na znanje poročilo o preiskavi, ki je bila izvršena v Alessandriji, ter je sklenil razpustiti pokrajinski direktorij in poveriti vodstvo fašizma v pokrajini Alessandriji tovarišu Basile-u.

Minister Vrioni odpotoval v Pariz

RIM, 24. Albanski zunanji minister Ilias beg Vrioni, ki je včeraj izmenjal z on. Mussolinijem ratifikacijske listine o zvezno-obrambnem paktu, sklenjenem med Italijo in Albanijo, je danes opoldne odpotoval v Pariz.

Osem delavcev ranjenih

ALESSANDRIA, 24. V livarni Fima se je včeraj dogodila huda nesreča. Eksplodiral je velik kotel, v katerem se je nahajalo razbeljeno železo, ki se je razletelo na vse strani. Osem delavcev je zadobilo precejšnje opekline na rokah in nogah.

Predavanja posl. Giarrettane

BOLCAN, 24. On. Giarrettana bo v prihodnjih dneh predaval v Benetkah in v Milanu o položaju, v katerem se nahajajo Nemci v Poadižju.

Gospodarski buletin agencije «Stefani»

RIM, 24. Počenši 1. januarja prihodnjega leta bo agencija «Stefani» objavljala finančni, industrijski, trgovinski in agrarni buletin redno dvakrat na dan in po potrebi ob katerikoli uri. Gospodarske vesti se bodo ob istem času objavljale v Rimu in Milanu ter v vseh drugih, večjih mestih Italije.

Železniška nesreča

NEAPELJ, 24. Na postaji Formia je vlak štev. 390 zavozil v nekaj vagonov, ki so se nahajali na progi. Vsa stekla v vlaku so se razbila. Petnajst potnikov je bilo ranjenih, a ne hudo.

Huda zima

v severni Italiji

MILAN, 24. Radi velikih snežnih zametov v Alpah imajo vsi vlaki, ki prihajajo s severa, znatne zamude. «Orient Express» se je včeraj zakasnil za celih deset ur.

VIDEM, 24. Slabo zimsko vreme po Furlanskem traja dalje. Iz mnogih krajev poročajo o obilnih snežnih zametih. V Tolmezzu je snežna odeja že 20 cm debela. Vlaki vozijo z zamudami.

TRIDENT, 24. Po vsem Poadižju, posebno pa v njegovem zgornjem delu, pritiska še zmerom izredno hud mraz, ki se je v poslednjih par dneh še poostril.

V Dobiaccu v dolu Pusteria, je toplomer kazal 25 stopinj pod ničlo, v bližnjih dolinah pa je bilo 20 stopinj mraza. V okolici Merana, ki ima po navadi tudi v zimi prav milo podnebje, so zamrznili vsi potoki in vse druge vode. V dolini di Ultimo se je živo srebro v termometrih skrčilo na 28° C pod ničlo. Dve osebi sta zmrznili.

Zaključitev procesa

proti romunskim dijakom

DUNAJ, 24. Proces proti romunskim dijakom, ki so vprizorili velike izgrede v Velikem Varadinu in Kluju, se je sinoči zaključil. Vso včerajšnjo obravnavo so zaobsegli obrambni govori znanega antisemita profesorja Cuza in drugih zagovornikov. Po posvetovanju, ki je trajalo celo uro, je vojaški sodni dvor ob 21. uri proglasil razsodbo, glasom katere so bili obsojeni eden izmed obtoženih dijakov na pet mesecev, dva na dva meseca, druga dva dijaka na en mesec, eden pa na 10 dni zapora.

Na Dunaju sodijo politični krogi, da je ta kazen vse premila. V Budimpešti pa se posebno nacionalistični krogi niti malo niso pomirili spričo obsodbe dijakov, ki so napadali njihove sorojake.

Za prepoved vojne

WASHINGTON, 24. Senator Borah je dejal, naj se predloži vladam večjih držav osnutek pogodbe, po kateri bi se naj za vselej prepovedala vojna. Predlagal je, naj prične vlada Združenih držav razgovore za sklenitev take pogodbe z Italijo, Anglijo in Francijo. V dobro poučenih krogih so mnenja, da se ta predlog ne bo mogel uveljaviti.

Pred ponovnim vstopom Argentinije v Družbo narodov?

PARIZ, 23. Glavni tajnik Družbe narodov Eric Drummond je imel včeraj v Parizu z argentinskim zunanjim ministrom razgovor. Kot zatrjujejo nekateri listi, je sedaj skoroda že gotovo, da bo vprašanje ponovnega vstopa argentinske republike v Družbo narodov rešeno tekom najbližjih dni.

Sprememba vremena in nesreče v Berlinu in drugod

BERLIN, 23. V poslednjih 24 urah je v Berlinu mraz nenadoma odnehal. Toplomer se je dvignil za 30 stopinj. Nastopilo je južno vreme, visoki kupi snega ob cestah in ulicah so se pričeli naglo taliti, led, ki je pomenil precejšnjo nevarnost za pešce, se je spremenil v blato. In spričo blata se je tekom poslednje noči pobilo in potolklo preko sto oseb. Na Saškem se je pripetilo vsled istih vzrokov mnogo incidentov, štirje slučaji so bili smrtni.

General Gayda obsojen

PRAGA, 23. Znani nacionalistični general Gayda, ki se je nahajal že dalj časa v zaporih in ki je bil končno postavljen pred sodišče, je bil sedaj obsojen. «Večerni Listy» pravijo, da bo obsodba, ki je bila danes podpisana, objavljena šele v nekaj dneh.

Podmornica «S. 4» bo ostala pod vodo do pomladi

LONDON, 24. Listi prinašajo naslednjo vest iz New Yorka: Sedaj je bila opuščena vsaka najmanjša nada, da bi utegnil še kdo od nesrečne posadke podmornice «S. 4» biti pri življenju. Kot izgleda, bo morala podmornica ostati do pomladi pod vodo.

Minister Marković se pogaja za 100-milijonsko posojilo

BEOGRAD, 24. «Trgovin. Glasnik» potrjuje vesti, glasom katerih se je pričel jugoslovenski finančni minister Marković v Londonu pogajati za veliko mednarodno posojilo, ki ga namerava najeti Jugoslavija. Kot pravi list se bodo pogajanja za posojilo 100 milijonov dolarjev. Kot druga pogodbena stranka nastopa londonska banka «Cais Corporation». To posojilo se bo kot znano uporabilo za obnovo južne Srbije in za gradnjo nekaterih železnišk. prog. Posojilo bo razpisano na londonskem denarnem trgu.

Razgovor med Bodrerom in Marinkovićem

BEOGRAD, 23. Italijanski poslanik v Beogradu general Bodrero je posetil zunanjega ministra dr. Marinkovića. Vsebina razgovora, o katerem zatrjuje, da je bil zelo prisrčen, ni bila objavljena. V tukajšnjih političnih krogih vlada v ostalem optimizem glede ureditve odnošajev med Italijo in Jugoslavijo. Vendar pa temu razgovoru ne pripisujejo bogve kako velikega pomena.

Čičerinove izjave

proti vladi v Kantonu

MOSKVA, 23. Ljudski komisar za zunanje zadeve Čičerin je v svojih izjavah o poslednjem pokolu ruskih državljanov in posebno o umoru ruskega podkonzula Hassiga ostro nastopil proti vladi v Kantonu. Iz teh njegovih izjav je bilo razvidno, da bo ruska vlada bržkone odredila ostre mere, ki bi v bodoče preprečile vsak tak pogrom. V imenu sovjetske vlade je izrecno izjavil, da si pridržuje vse pravice, in je zatrdil, da taki živinski zločini v Kantonu ne morejo ostati nekaznovani. Podčrtal je sovražno zadržanje proti ruskim državljanom in sovjetski vladi, ki ga kažejo vsi južnokitajski generali in politiki. Pokol ruskih državljanov je bil po njegovem mnenju posledica ščuvanja angleške reakcije.

Zaključitev zanimivega procesa

v New-Yorku

NEW-YORK, 24. Ob velikem pričakovanju se je davi pričela poslednja obravnava v procesu proti Grecu in Carillu, obeh Italijanov, ki sta bila obtožena, da sta letos zavratno umorila fašista Carisija in Ambrosolija o priliki manifestacije. Ker je predsednik sodnega dvora včeraj napovedal, da bo danes izrečena obsodba, se je nabrala v dvorani in izven nje ogromna množica ljudstva. Policija je imela veliko dela. Več nego 50 policijskih agentov je krožilo med ljudmi, da se ne bi pripetil kakšen in niti najmanjši incident.

Takoj po otvoritvi obravnave je podal predsednik porotnikom izvleček o poteku procesa. Policija pa je med tem odstranila iz dvorane vse ljudi, o katerih je bilo doznati, da pripadajo kakršnikoli politični skupini. Porotniki so se nato — po ameriškanskem času — ob 12.10 umaknili iz dvorane na posvetovanje, ki je trajalo nič manj nego osem ur. Porotniki so razsodili: «Not Guilty», obtoženca Donato Carillo in Calogero Greco sta bila oproščena. Končno je še celo državni pravdnik umaknik drugo obtožbo o njunem namenu, da bi umorila Nikola Amorosa. Obtoženca sta bila izpuščena na svobodo.

Romunska opozicija

in vprašanje prestola.

PARIZ, 24. Posebnemu poročevalcu lista «Petit Parisien», ki se nahaja v Romuniji, je dal načelnik sedanje romunske opozicije Maniu glede konstitucionalnega vprašanja naslednje izjave:

«Ni vprašanje prestola, ki loči nacionalno seljaško stranko od liberalne, marveč se njuno nasprotstvo tiče režimskih principov, načina, kako naj se upravlja in vlada romunska država. Ncionalno-seljaška stranka ni karolistična stranka.» O princu Karolu je dejal, da je inteligenten človek, ki so mu dane velike zmožnosti in ki je docela pripravljen, postati kralj. Nato pa je govoril o delovanju svoje stranke v odnosu do krone-: «Sprejemamo položaj, kakršnega so ustvarili dogodki. Predvsem smo patrioti in Romuni in nočemo povzročiti razkola v dinastičnem vprašanju niti nemirov v državi. Ne zahtevamo, da sedanje institucije ukinejo, marveč le, da te institucije na bolj korekten način izvajajo svoje dolžnosti. Regentski svet, ki odloča v imenu kralja, se mora postaviti na nadstrankarsko stališče. Postati bi moral sodnik. V resnici pa ugotavljamo, da podpira — in baš v tem se ravna po kralju Ferdinandu — liberalce. Če smo dopuščali tako postopanje s strani bolehnega kralja, smo se ravnali tako radi priznanja, ki mu gre, ker je on ustvaril veliko Romunijo, gotovo pa je na drugi strani, da kaj slična ne bomo mogli dopuščati s strani sedanjega regentskega sveta. V slučaju pa, da bi se priznale princu Karlu pravice, ki mu gredo kot prvorojencu kralja Ferdinanda, se bomo mi ravnali docela po svoji svobodni volji, naj se ta odloči za to, da se princ spet povrne v Romunijo, ali pa to, da se ustanovi republika.

ZAVOD Dr. BONCINA-PERETTI
Šjatika
(TRGANJE v KOLKU)
OZDRAVLJENJE ZAJAMČENO V TREH DNEH

TOVARNIŠKE CENE!
PELKARA
POTREBŠČINE
za
kovače, mehanike
in mizarje
samo pri
PELLER, KAHAN & C.
d. z o. z.
Trst, Via S. Nicolò št. 12
Lastna skladišča v prosti luki
TOVARNA REMSCHEID - NEMČIJA
Prvovrstna, zajamčena kvaliteta.

BERLITZ-SCHOOL
Trst, Via Fabio Filzi 23 - telef. 44-82
Pouk in prevodi v vseh jezikih. 871

RYA je originalno mazilo ki odpravi radikalno RYA
KURJA OČESA 181
Dobiva se v vseh lekarnah, po znižani ceni L 3.—
FARMACIA SPONZA - Via Tor S. Piero 10 - Trst

F. SAMOKEC - ŽIBERNA
Trst, Via Cesare Battisti 20, tel. 3841
pere in lika vsakovrstno perilo, čisti kemično in barva obleke

Odprta je
lekarna v Barkovljah
Riviera 5
(1269) Lastnik L. HARABAGLIA.

Angleška motorna kolesa Zenith
svetovna znamka
Več tipov po zmernih cenah.
Izborno olje STERNOL (1293)
Potrebščine, gume, posebno oblačilo i. t. d.
Glavna italijanska agencija Zenith
Trst, Via Commerciale št. 7

Tedenski pregled

24. decembra 1927.

ITALIJA

Delovanje vlade se po pretežni večini nanaša na finančno in gospodarsko obnovo države. O tem pričajo dnevna poročila listov, še bolj pa sestanki in seje v posameznih ministrstvih in končno seje ministrskega sveta samega.

Preteklo soboto je poročal na seji ministrskega sveta minister za nacionalno gospodarstvo o žitni bitki in o setvi ter o industriji, o kateri je dejal, da napreduje. Naglašal je, da se kriza, ki jo je treba pripisovati še ne doseženi prilagoditvi h kvoti 90, polagoma bliža k rešitvi. V pondeljek se je zasedanje ministrskega sveta nadaljevalo. Takrat je poročal finančni minister o finančnem položaju države, o katerem je dejal, da je povsem zadovoljiv.

Tako sta se vršili dve ministrski seji, listi so pisali o vseh mogočih gospodarskih vprašanjih, toda niti od daleč se ni predvideval dogodek, ki bo spremenil položaj lire in sploh položaj italijanskega gospodarstva in ki se je dogodil v sredo.

Pred nekaj meseci so poročali časopisi, da bo ostalo pri kvoti 90 morda eno ali dve leti, v vsakem slučaju za nedoločen čas. V sredo zvečer pa se je nepričakovano sestal ministrski svet in sklenil, da se lira postavno stabilizira. Še istega dne zvečer je bilo izdano uradno poročilo, po katerem se je ukinil prisiljeni tečaj lire in se kot baza znova uvedla zlata lira, katere vrednost se je določila na 3.66 papirnatih lir. Na ta način bo vreden angleški funt šterling 92.46 lir, dolar 19 lir. Tekom noči od srede na četrtek je izšel

uradni list, ki je prinesel tozadevni kraljevi ukaz-zakon, ki je stopil že naslednjega dne v veljavo. In res se v četrtek na tržaški borzi tečaj lire ni več kretal okrog 90 napram funtu šterlingu, marveč je zaznamoval 92.45—92.65.

Na italijanske, pa tudi na druge politične in gospodarske kroge je napravila stabilizacija lire velik vtis. Vsi listi so obširno poročali o oni pomembni ministrski seji, na kateri je on. Mussolini podal poročilo o razvoju porasta vrednosti lire, ki se je pričel po govoru, ki ga je imel lani meseca avgusta v Pesaru.

Stabilizacija lire se je pripravljala v poslednjih dneh z vso naglico. Ravnatelj zavoda «Banca d'Italia», ki je s stabilizacijo lire kot emisijska banka dobila popolno avtonomijo, se je v poslednjih dneh, kot smo v «Edinosti» poročali, v Londonu pogajal z glavnima ravnateljema angleške in ameriške državne banke ter s skupino angleških in ameriških bankirjev za dosego 125 milijonov dolarjev kreditov, s katerimi se bo zajamčila italijanska valuta pred raznimi špekulacijskimi napadi, katerih se pa «Banci d'Italia» bržkone ne bo treba niti poslužiti. Ravnatelj in njegovi sotrudniki so docela izpolnili svojo nalogo in tako je nastopil trenutek, ko je bilo mogoče postaviti liro na zlato podlago in jo končno stabilizirati.

V pondeljek je bil on. Giunta, tržaški poslanec in podpredsednik poslanske zbornice, imenovan za državnega podtajnika pri ministrskem predsedništvu.

V zunanje političnem oziru imamo tekom tega tedna zaznamovati poset grškega zunanjega ministra Mihalakopulosa, ki mu gre za sodelovanje italijanskih finančnikov pri posojilu, ki ga bo najela Grčija pod zaščito Družbe narodov, in pa poset albanskega zunanjega ministra Iliasa bega Vrionija, ki je izmenjal z načelnikom vlade ratifikacijske listine o tiranski zvezno-obrambni pogodbi.

Tudi pri Vatikanu je bilo tekom tega tedna zaznamovati važen dogodek, in sicer tajen konsistorij, ki se je vršil v pondeljek in na katerem je bilo imenovanih pet novih kardinalov, ki so vsi inozemci. V celoti je sedaj 66 kardinalov in od teh odpade polovica na Italijo. Tri dni nato je zasedal javen papeški konsistorij, na katerem je papež onim petim kardinalom in poljskemu primasu Hlondu na svečan način podelil rdeče kardinalske klobuke.

INOZEMSTVO

Politično življenje v Beogradu je poteklo v poslednjih dneh v znamenju bližajočih se božičnih praznikov. Pač so še delovali posamezni odbori narodne skupščine, toda večina poslancev in tudi nekateri ministri so se že odpravili na deželo, kjer nameravajo prebiti letošnje božične in novo-letne dni Večje delovanje je bilo opaziti tekom tega tedna v ministrskem predsedništvu. Načelnik vlade Velja Vukićević se je zaporedoma sestajal in posvetoval tako z radikalskimi prvaki v svrho ureditve notranjih zadev v radikalski stranki kot deloma s člani finančnega skupščinskega odbora, ki jim je v četrtek dejal, da želi, da se debata o državnem proračunu v odboru še pred 20. januarja prihodnjega leta zaključi, tako da bo mogoče, predložiti proračun tega dne že narodni skupščini.

Ko se je med tem povrnil iz Ženeve dr. Marković, načelnik jugoslovenske delegacije, ki se je udeležila 48. zasedanja Družbe narodov, so pričeli beograjski politični krogi napovedovati zopetno rekonstrukcijo jugoslovenske vlade, po kateri bi naj dr. Marković prevzel ministrstvo za notranje zadeve.

Preteklo soboto so novinarji ustavili dr. Korošca v Zagrebu, kamor je bil prispel s poslancem dr. Hohnjecem. Glede notranje-političnega položaja je dejal, da obstojajo v vladnih vrstah sicer težave, ki se pa nanašajo le na vprašanje davčnega sistema, kar pa je razumljivo, ker je pravilna rešitev tega vprašanja že sama na sebi izredno težka. V ostalem pa vlada po dr. Koroščevem mnenju v vladnih vrstah popolno soglasje in je vlada docela stabilna.

Z ozirom na zunanje-politično delovanje beograjske vlade se je v sredo doznalo, da se imajo v kratkem zaključiti pogajanja o trgovinsko-političnih konvencijah, ki pa so se spričo božičnih praznikov prekinila. Z ozirom na ureditev jugoslovenskih trgovinskih odnošajev s Turčijo pa zbira jugoslovensko zunanje ministrstvo med gospodarskimi krogi že potrebno gradivo za pogajanja, ki naj bi se pričela koncem januarja prihodnjega leta in ki naj bi dovedla do sklenitve trgovinske pogodbe med Jugoslavijo in Turčijo.

Bolgariji preti vladna kriza. Razširile so se vesti, da bo Ljapčev odstopil in prepustil mesto ministrskega predsednika Cankovu, sedanjemu predsedniku bolgarskega sobranja. Preteklo nedeljo je posebna parlamentarna delegacija, ki ji je načeloval Cankov, predložila kralju Borisu odgovor sobranja in ob tej priliki je imel kralj na parlamentarce nagovor, v katerem jih je kot zastopnike strank in parlamenta pozval k slogi in skupnemu sodelovanju za finančno inn gospodarsko obnovo države. Takoj ato, in to je značilno, je je Cankov na kongresu bolgarske demokratske mladine ostro nastopil proti vladi, ki ji načeluje Ljapčev.

Glede Male antante pa so se v pondeljek v dunajskih političnih krogih in listih pojavile vesti o bližjem sestanku Male antante, kateri se namerava pridružiti še Poljska. Te vesti so sicer merodajni krogi v Beogradu dementirali, ponehale pa niso. In se celo ponovno zatrjuje, da so med poljsko in vladami Male antante v teku tozadevna pogajanja. Skoro gotovo pa je za enkrat, da bo poljska vlada poslala na prihodnjo konferenco Male antante svojega uradnega zastopnika, bržkone poljskega poslanika v Bukarešti, kot opazovalca.

Politične beležke

Trgovinska pogodba med Jugoslavijo in Avstrijo.

Med Jugoslavijo in Avstrijo je prišlo do nesporazumljenja radi visokih uvoznih carin, ki jih je dunajska vlada določila za žito. Vršila so se delj časa pogajanja, a do sporazuma ni prišlo. Težišče situacije je sedaj premaknjeno na Dunaj, kjer bo državni zbor izrekel v tej zadevi odločilno besedo in določil, ali naj vlada ugodi jugoslovenskim željam glede znižanja agrarnih carinskih tarifov. Kakor vse kaže, se bo tej nameri odločno upria avstrijska kmetska stranka in Seiplovi vladi, če bo hotela ohraniti današnjo meščansko večino v parlamentu, ne bo kazalo drugega, nego da odpove trgovinsko pogodbo z Jugoslavijo.

Avstrijskim industrijskim krogom, ki znatno izvažajo v Jugoslavijo, je to sicer zelo neljubo, a vlada najbrž ne bo mogla pomagati spričo današnjega parlamentarnega položaja.

Opozicija se pripravlja, da izkoristi to priliko za napad proti vladi radi njene gospodarske politike. Voditelji opozicije naglašajo, da je Seiplova vlada v gospodarskih zadevah skrajno nedosledna, ko se na vseh koncih in krajih pritožuje, da je avstrijska industrija radi zaščitne politike sosednih držav nesposobna za življenje, a na drugi strani odjemlje radi lastne zaščitne politike avstrijski industriji dobre trge v agrarnih državah.

O IV. internacionali

Sovjetski tisk se bavi v poslednem času z načrtom o ustvaritvi četrte internacionale. Ta načrt je bil objavljen v glasilu nemške opozicionalne skupine Maslova in v listu «Fahne del Komunismus» Ta četrta internacionala bi naj postala organizacija komunistične levice.

O tem načrtu pravi «Krasnaja Gazeta», da ne pomeni nikako iznenadenje. Po nastopu «nove opozicije», to je po XIV. kongresu komunistične stranke, so se razšli njeni glasniki po vsem svetu in pričeli agitirati za opozicionalce. Povodom tega, pravi list, se je opozicija hvalila, da ima povsod, kjer so komunistične vrste jačje, za seboj velike mase in da je položaj tak v Nemčiji, Franciji, Čehoslovaški in drugod. Posebno pažnjo pa posveča «Krasnaja Gazeta» značaju komunističnih opozicijskih elementov na Čehoslovaškem, ki jih razlikuje v odkrite radikalne in levičarske opozicionalce. In slično bi se mogli razločevati tudi komunistični opozicionalci po drugih državah.

Glavne mase opozicije, pravi v nadaljnem Stalinovo glasilo, predstavljajo ali povsem drugi elementi, to je menjševiki, ali pa levičarji. Tak tip komunistične opozicije je razširjen zlasti v Nemčiji.

Moskovski pristaši III. internacionale se zadržujejo napram načrtu o IV. internacionali docela pasivno, ker so prepričani, da ta misel ne bo prodrla.

Priprave za volitve v sovjetski Rusiji.

V poslednjih dneh tega leta in tekom prihodnjega januarja se bodo vršile po vsej Rusiji velike priprave za volitve v sovjete. V nekaterih krajih se je volilna kampanja že pričela. Agitacijo bodo seveda vladni organi strogo nadzorovali. Osrednji komunistični organ pripisuje volilni kampanji veliko važnost in se trudi, da doseže z njo porast komunistov predvsem v mestnih sovjetih. Mestne oblasti in mestne komunistične celice dobivajo v tem pogledu točna navodila.

Ta navodila so naperjena posebno proti obogatelim seljakom, ki so se preselili v mesta in ki sedaj z vsemi sredstvi silijo v sovjete. Moskovski listi pišejo na pr., da si je pri poslednjih volitvah mnogo takih ljudi priborilo vstop v sovjete, česar osrednje sovjetske oblasti niti od daleč niso pričakovale. Zato je treba njihove napore že sedaj o priliki volilne kampanje docela uničiti.

V Moskvi sami se izdajajo mnogi predvolitveni ukrepi, organizirajo se mestni bloki, sestavljeni iz siromašnih in srednjih stanov, ki naj bi vodili borbo proti tem kmečkim bogatinom. Sovjetska vlada si je nadela nalogo, da tako na deželi kot po mestih ojači svoj politični upliv. V svrho tega organizira seljaške mase skupno z delavskimi volilci po mestih. Ko pravi list «Izvestija», mora postati volilna kampanja orožje sovjetov proti zasebnemu kapitalu in položaju onih obogatelih seljakov (kulakov).

V koliko pa bo dosežen ta cilj komunističnih voditeljev v Rusiji, bodo nedvomno pokazali šele rezultati pripravljajočih se volitev, za katere se bo doznalo šele po dveh mesecih.

Knjiga za božič

Božič je — ali je bil — praznik knjige. Menda ni v nobenem letnem času, ob nobeni priliki toliko povpraševanja po lepi knjigi in tudi kupovanja kot baš o božiču in o novem letu. Menda je nastala že tradicija v tem oziru. Tudi je knjiga najprimernejše darilo za otroke in za odrastlega. K temu pride še dejstvo, da so dnevi v ta čas najkrajši in noči najdaljše, tema in mraz držita človeka uklenjenega med štiri stene, da se mora posvetiti knjigi, če že ne iz notranje duševne potrebe pa vsaj iz dolgega časa.

Božične številke listov prinašajo bogate božične priloge, da vsaj deloma nasitijo branja željne čitatelje v prazničnih dneh. Založništva vseh narodov prinašajo dolge oglase svojih knjig, ki so primerna za božična darila in jih ponujajo celo po znižani ceni. Za božič izide brez števila novih knjig v lepi vezavi, da se razveseli že oko ob pogledu nanje, in z vsebino, da je duša zadovoljna.

Kaj pa imamo glede knjige za božič mi? Naše razmere so skromne. Božične priloge naših listov se ne morejo kosati z razkošnimi izdajami svetovnih listov. Naša založništva ne morejo navesti dolge vrste del, ki jih ponujajo čitajočemu in kupujočemu občinstvu. Pri nas ne izhajajo za božič razkošno lepe izdaje vezanih knjig.

In vendar naša želja po branju ni manjša kot drugje. Če vzamemo odstotno tisti del ljudi, ki jim je knjiga radost in vsakdanja duševna hrana, tedaj moramo reči, da je ta odstotek za nas častен. Da bi bil še častnejši!

Ta odstotek naših ljudi je zahteval svojo duševno hrano. Poglejmo, ali smo kljub skromnosti, v kateri se giblje naše izdajateljsko življenje, res tako zelo ubogi. Če nimamo palač, imamo vsaj koče, in v kočah je pogosto udobneje in toplejše, srečnejše življenje, kot v sitem ozračju razkošnih palač. Če nimamo dragocenih izdaj knjig, tedaj imamo vsaj naše skromne izdaje, ki so tem dragocenejše, ker so edino, kar imamo.

Ali smo že pozabili na «Goriško Matico» in na njene lepe knjige? Če smo prelistali «Koledar» in ga nismo prebrali, ali je to že dovolj? Poglobite se vanj in berite ga; vsak članek, ki je v njem, je za vas napisan. Vedite, da se «Koledar» izpopolnjuje od leta do leta in da bo prihodnje leto brez dvoma ob svoji desetlenici dosegel višek. Zato se že vnaprej naročite nanj. Vemo, da ste že prebrali «Krvave jezdece» in da nekateri, ki knjige niste prejeli, težko čakate na drugo izdajo, tudi smo prepričani, da ste «Župana Zagarja» prebrali do zadnje strani, a zgodi se lahko, da ste «Zgodovino domačih živali in pitomih rastlin» vrgli na stran za kako ugodnejšo priliko, meneč, da je to suhoparna znanstvena knjiga. Ne delajte knjigi krivice! Pisana je poljudno in kdor jo pazno prebere, bo našel v nji obilo dobrega. Vsak dan jeste fižol, pa še ne veste, od kje je prišel k nam in mislite, da ga je že Eva kuhala Adamu za kosilo. V tej knjigi dobite vse. Pa Bačarjeva knjiga? «Zdravje in bolezen v domači hiši» leži morda nerazrezana v kakem kotu, in čaka bolezni v hiši. Nato boste pa listali po knjigi in iskali iz nje zdravila za svojo bolezen. To ni prav. Zdaj berite knjigo, ko ste zdravi, ko boste bolni, bo prepozno. Knjiga poučuje, kako si je treba ohraniti zdravje in to je glavno.

To smo govorili tistim, ki knjige «Goriške Matice» že imajo, a so požrli samo leposlovje, pouk pa so pustili za bodoče. Pa so tudi take hiše še, ki knjig «Goriške Matice» še nimajo ne. Božični prazniki so primeren čas, da pridejo knjige v slednjo hišo. Poverjeniki, ljubitelji lepe knjige, dobra volja božičnih dni bo odprla vrata marsikateri knjigi, le ponuditi jo je treba v pravem času in na pravem mestu. Naj bi ob novem letu ne bilo nobene hiše brez knjig «Goriške Matice»!

Kaj pa tisti, ki so knjige «Goriške Matice» kupili in tudi že prebrali? Tudi za te tisoče je že preskrbljeno. Izšle so knjige književne družine «Luč», naše ljube «kolednice», ki so posestrime «kresnic». Tri knjige v večjem obsegu in še zanimivejše kot poprej. Ni naš namen, da bi govorili natančno o teh knjigah, to bodo storili že drugi, le opozarjamo nanje tiste tisoče, ki so knjige «Goriške Matice» že prečitali, ali vsaj po večjem delu prečitali ter si želijo kaj novega, svežega. Dolžnost teh je, da kupijo «Kolednice» sebi za božič ali svojim dragim ter si na ta način pripravijo nekaj lepih, kratkočasnih uric za božične in novoletne praznike.

To so torej naše knjige za božič. Nismo tako revni kljub svoji skromnosti, le zavedati se moramo tega bogaštva in ne ga zametavati. Knjige naj bodo vaše zveste prijateljice, ki naj vam nudijo zabave, pouka in notranjega, pravega božičnega miru.

DNEVNE VESTI

Vesele božične praznike

želita uredništvo in upravništvo «Edinosti» vsem naročnikom, čitateljem in prijateljem ter vsemu ljudstvu širom dežele. Naj bi ga praznovali vsi v toplem in srečnem zadovoljstvu!

* * *

Današnja številka obsega šest strani in vsebuje literarno božično prilogo. Prihodnja številka izide v torek ob navadni uri.

Bankovci po pet in deset lir

ostanejo še vedno v veljavi do 30. junija 1928.

Določeno je bilo, kakor smo že parkrat opozorili, da bodo z novim letom prišli iz prometa državni bankovci po 5 in 10 lir. Sedaj pa je finančno ministrstvo odredilo, da bodo bankovci ohranili svojo legalno vrednost do 30. junija 1928. Izmenjavali pa se bodo lahko še pri bankah in drž. uradih do 31. decembra 1928. Po tem dnevu bodo izgubili sleherno vrednost.

Bankovci po 25 lir izgubijo svojo vrednost s 30. junija prihodnjega leta.

Urnik lokalov za praznike

Za praznike je dovolila kr. kvestura v Trstu za hotele, restavracije, gostilne, bufete, kavarne, bare, pivnice, likernice in krčme naslednji urnik, po katerem ostanejo lahko odprti omenjeni lokali:

Od 23. na 25. decembra vso noč;
od 25. na 26. decembra do 3. ure;
od 31. dec. na 1. jan. vso noč;
od 1. na 2. januarja do 3. ure.

Ljudske kuhinje imajo na omenjene dni dovoljenje do dveh zjutraj.

Tudi za navedene dni pa je v veljavi prepoved, da se močne alkoholne pijače po 23. uri ne smejo prodajati.

Kolednice

Izšle so kolednice.

Književna družina «Luč» nam je podarila ravno za Božič drugo skupino knjig, in sicer:

Roman Slavka Slavka: **Ubogi Uštin,** ki se odigrava v goriški okolici.

Kmetsko povest znanega poljskega pisatelja Reymonta **«Tomek Baran»** v prevodu in z uvodom Franceta Bevka, ter

II. zvezek poljudno-znanstvenega zbornika **«Luč»** s sledečo vsebino:

J. Wilfan: Politika in etnika.
J. Agneletto: Gospodarsko stanje podeželskega prebivalstva v Julijski Krajini.
A. Širok: Pri naših upodabljajočih umetnikih.
I. Gerbec: Nekaj podatkov o glasbenem življenju po vojni.
A. I.: Hrvatske publikacije.
F. Kleinmayr: Naša šolska književnost.
F. B.: Nabožne publikacije.
F. B. Knjižne izdaje v l. 1927.
L. Č.: I. dodatek k razpravi «Politična in upravna razdelitev Julijske Krajine za dobo do 30. novembra 1927.

Zbornik prinaša tudi eno polo s slikami naših umetnikov.

Knjige na prodaj v vseh knjigarnah in v tiskarni «Edinost».

Cena vsem tem knjigam L 4.

Božične in novoletne skrbi

Vse polno skrbi se priklati s prazniki v družino: skrb za obleko, snaženje hramov, pripravljanje peciva itd. Tudi take skrbi so na mestu, toda nečesa ne smemo pozabiti: priskrbeti družini zdravega čtiva za prihodnje leto. Radi tega naj se vsaka družina koj naroči na edini družinski mesečnik, ki stane borih 15 lir letno in je vsakemu najboljši prijatelj, svetovalec, učitelj in vzgojitelj.

Naslov: «Naš glas» — Trieste, casella postale 348.

VREME

S Krasa nam poročajo: Dne 15. t. m. je zapadel po vsej kraški planoti nad 20 cm debel sneg. Nato je pa v soboto, 17. t. m., pritisnil hud mraz. Zjutraj je mraza do 10 stopinj pod ničlo. Zima je letos začela v svojem času.

ŽEPNI KOLEDAR VEDEŽ

za leto 1928 nam prinaša tudi letos vse polno zanimivosti: koledar z vremenskim prerokovanjem, o davkih in kolkih, kažipot po Trstu in Gorici, Pavliho s svojim šaljivim pripovedovanjem in smešnice. Vedež se dobi v knjigarni Stoka v Trstu in po vseh podeželskih trgovinah.

Iz našega urada

L. Klemenc - Rakitnik: Ob tem času se nahaja na računskem dvoru 50.000 rekurzov, ki čakajo rešitve, zato je treba čakati in potrpeti. Da bi Vašo stvar sedaj pospeševali, je preuranjeno.

Marija vd. Pirjevec - Prosek: Vaš zastopnik javlja, da Vaša zahteva ni prodrla, ker se je ugotovilo, da je bil pokojnik militariziran delavec, zato brez pravice pokojnine.

Ivan Kovačič - Ostrožnobrdo: Vaša stvar je prešla v zaključno fazo. Smo zopet požurili.

Juri Radešič - Šterna: Vaša zadeva se bliža končni rešitvi in bo predložena čimprej likvidacijskemu odboru, da uredi, kar je v njega kompetenci.

Jernej Treven - Godovič: Vaša stvar se proučuje; manjka pa spričevalo italijanskega državljanstva opremljena z overitvijo kr. preture. Preskrbite in vpošljite. Akt je zaznamovan s pozicijsko številko 059443.

Frančiška vd. Kenda: V stvari mora izraziti svoje mnenje tudi višja zdravniška komisija, mimo tega je treba čakati, da se uredi pozicija rudarjev idrijskega rudnika glede civilne pokojnine. Prvo je od drugega odvisno!

Marija Kočevar vd. Tavdar - Gorjansko: Akt se nahaja v poizvedovalnem štadiju, ali je pokojnikova smrt v zvezi z vojaško službo.

Marija vd. Medved - Pared: Čaka se vpošiljatev raznih listin, ki so bile večkrat zahtevane od Vašega županstva. Pridite v urad po navodila, da boste v stanu osebno intervenirati na Vašem županstvu.

Vojni oškodovanci, ki so se prošli teden pritožili, so naprošeni, da vpošljejo eno ali več pogodb sklenjenih z «Giovinezzo» na naše tajništvo. **Tajništvo.**

Iz tržaškega življenja

Poskušen samomor

Pred kakimi 3 meseci je 37-letno Ofelijo Ranzatto zadela huda nesreča: v Boljuncu ji je umrl stric Alojzij Moretti, ki ga je imela zelo rada in ji je bil edina opora na svetu. Po njegovi smrti se je Ranzattova preselila v naše mesto, kjer je našla zavetje pri neki sorodnici, ki pa ji ni mogla dosti pomagati, ker je sama živela v bedi. Ranzattova je skušala najti kako službo, a ker je bilo njeno prizadevanje zaman, je kmalu izkusila vse bridkosti borbe za obstanek. Reva se ni čutila dovolj močno, da bi kljubovala viharjem življenja, polastil se jo je obup, ki jo je naposled dovedel do skrajnega koraka. Včeraj zjutraj se je podala v Boljunc, v zapuščeno hišo svojega pokojnega strica, kjer si je s kosom stekla prerezala žile na levem zapestju. Njenemu obupnemu koraku je prišla čez par ur na sled neka ženska, ki je imela hišo v oskrbi; našla je Ranzattovo vso krvavo in skoro nezavestno na postelji. Ženska je takoj obvestila o stvari orožnike, ki so telefonirali za pomoč rešilni postaji. Zdravnik, ki je kmalu potem prihitel na lice mesta, je ugotovil, da je stanje Ranzatove zelo nevarno; reva je skoro izkrvavela. Po prvi pomoči je bila nesrečnica prepeljana v mestno bolnišnico, a zdravniki imajo malo upanja, da bo okrevala.

Cela družina v nevarnosti, da se zaduši z ogljenčevim dvokisom.

Resni nevarnosti je bila predpreteklo noč izpostavljena družina 27-letnega brivca Marcela Magrone, obstoječa razen njega in žene še iz 4. otrok v nežni mladosti. Predno je predsinočnjim legel k počitku, je Magrone, ki stanuje s svojo družino v bornem stanovanju v ulici Muraglione št. 2, naročil ženi, naj zaneti ročno ognjišče, da bi segrel spalnico. Žena je to tudi storila, a ker ni pustila, da bi se ogljе razžarelo na prostem, se je soba sčasoma napolnila z ogljenčevim dvokisom. Vdihovanje strupenega plina bi bilo skoro postalo usodno za celo družino. K sreči se je Magrone okoli 4. ure prebudil in se zavedel nevarnosti. Če prav je bil tako slab, da je komaj stal po konci, se mu je vendar posrečilo pripiazіti se k oknu, odkoder je začel vpiti na pomoč. Prihiteli so ljudje, ki so, uvidevši, za kaj gre, poklicali na lice mesta zdravnika rešilne postaje. Ta je podal Magronijevim, ki so se medtem že precej opomogli, potrebno pomoč in jih kmalu spravil iz nevarnosti.

Vsi so bili nato prepuščeni domači negi.

Nenadna smrt.

Komaj je 60-letni kočijaž Florijan Butscher, stanujoč v ulici Cologna št. 80, včeraj zjutraj vstal s postelje, mu je postalo slabo in zvrnil se je nezavesten na blazine. Njegovi domači so takoj telefonirali za pomoč rešilni postaji, toda zdravnik, ki je čez par minut prihitel na lice mesta, je mogel samo ugotoviti, da je Rutscher že mrtev; zadela ga je srčna kap.

Vesti iz Istre

HERPELJE

Tukajšnje godbeno društvo priredi dne 26. t. m., na praznik sv. Štefana, koncert in prosto zabavo v prostorih I. Baša v Herpeljah.

Drobne vesti

Rekord v dolgotrajnosti poleta

Avstralski letalec Kingsford Smith in amerikanski letalec Georges Poud sta skušala napraviti rekord v dolgotrajnosti poleta. Izbrala sta si letalo «Sprit California» in ostala z njim v zraku celih devetinštirideset ur in 29 minut. Ker sta se pa nemška letalca Ricstic in Edgard pred petimi meseci vzdržala v zraku 52 ur in 12 minut, sta ohranila svoj rekord in sta najnovejša njihova tekmeca propadla za dve uri in 43 minut.

Nagrada pol milijona lir

Na pobudo italijanske trgovske zbornice v S. Paolo in pod zaščito italijanskega poslanika v Braziliji se je ustanovila nagrada v znesku pol milijona lir. Nagrada dobi ime po «De Pinedu», ki je v dveh poletih preletel vseh pet delov sveta. Nagrada se odkaže onemu italijanskemu ali tujerodnemu letalcu, ki bo rabil za polet iz Italije v Brazilijo najmanj časa, t. j. ki bo prišel na cilj prej, kakor bodo določali tozadevni predpisi. Tekmovanje bo trajalo do 31. decembra 1928. Kdor bo hotel dobiti nagrado, bo moral leteti z letalom, ki bo italijanske izdelave in ki bo imelo italijanski motor.

Sladko volilo

Te dneve je umrl Charles Thomas Standith v West Hampstead na Angleškem. V svoji oporoki je določil, da mora dobiti njegova stara prijateljica Elizbeta Fouler v dobi petih let po njegovi smrti za vsake božične praznike škotlo bonbonov, ki naj stane štiri funte (pribl. 360 lir). Letošnji božič je prvi, ko si bo Fouler posladkala praznike na tuj račun.

Pravilna izgovarjava

Dne 10. decembra so se v Stockholmu razdelile Noblove nagrade odlikovancem. Pri tem se je domačim udeležencem zdelo zelo čudno, ko so slišali, da vsi Nemci naglašajo nepravilno Nobel mesto Nobél. Pravilno se torej naglaša ime tega velikega švedskega človekoljuba in mecena skoraj amerikanskega tipa za zadnjem zlogu, Nobel, radi tega moramo pisati Nobelove nagrade in ne Noblove nagrade.

Berlinska knjižnica

Berlin, glavno mesto nemške republike, ima največjo knjižnico na svetu, to pa ne radi števila knjig, pač pa radi prostornine, ki znaša sedemnajst tisoč kubičnih metrov. Mnoge knjižnice so sicer po številu svojih knjig večje od berlinske, toda tudi ta se dnevno veča in izpopolnjuje. Sedaj šteje nekaj nad dva milijona knjig, poleg tega nad en milijon muzikaličnih del in sto tisoč rokopisov. V minulem letu se je povečala za sto tisoč knjig.

25. XII.

Božična priloga „Edinosti“

1927.

Fran Žgur:

Sveti Božič

Mrzli časi so v deželi,
v kučmi snežni vsi, do kraja;
a sirotek v halji beli —
Jezus v mrazu k nam prihaja...
Glej, nožici sta mu bosi:
a v ročici solnce nosi:
Milost in k nebesom ključ,
odrešenja solnčno luč!
Bi zapeli,
vsi veseli
v solncu tem srce ogreli!
Da le k nam bi pot ne zgrešil.
in nas grešne vse potešil — —
Rožo dal — srce nam zlato,
solnce milosti bogato!

Naj gorak bi vsak bil hlevček,
in junak bi vsak bil revček —
Z zarjo zlato vsak prepredžen,
božje milosti deležen!

France Bevk:

Iz spominov na Božlč

Spominjam se božiča, tega jasnega dne v dolgi verigi pustih dni leta, kot neizmerno lepe pesmi. Še danes si ga ne morem predstavljati drugače, kot v višini gorá, med tesnimi stenami ozkih sotesk, nad prepadi in v osrčju gozdov. Ni lep, če ne leži sneg okrog in okrog, od vrhuncev gorá do doline in ne ječi v smrekah, ne veje veter v gozdovih in voda ne šumi podmolklo v zamrznjenih strugah. Najlepši je bil takrat, kadar je padal v debelih kosmičih gost sneg, šumel v rahlem šepetu mimo ušes, se oprijemal obleke in se raztapljal.

Ni bil vonj potic ne predslutnja bogatega kosila, ki je poleg velike noči prišlo samo še o božiču na mizo, ki nas je veselilo; prazničnost je bila, ki je dajala našim dušam posebno zadovoljstvo in blesk. Izba se je spremenila iz razmetane šare v gosposko sobo. Peč je dihala toploto, obrazi svetnikov so gledali praznično s sten, še vice, ki so bile naslikane v kotu izbe, s svojimi očiščujočimi plameni, niso bile več tako strašne, zdelo se je, da so duše očiščene in da se njih telesa ta večer dvigajo iz plamenov v božje naročje.

Pri nas doma božičnega drevesca nismo poznali. Imeli pa smo jaselce v kotu pod «vicami», pastirčke in ovčke, svete Tri kralje s kamelami, in angelce z napisom: «Slava Bogu na višavah». Svete Tri kralje sem imel najrajši, vsa čuda neznanih dežel so se skrivala za njihovimi obrazi. In ne vem, zakaj so moje oči baš na črnem Boltažarju najčešče obstale. Tega sem poznal iz cerkve v Oblokah, kjer stoji v glavnem oltarju tako črn in tako belo gleda, da je groza. Spominjam se deda, ki je na moje vprašanje, zakaj je Boltažar tako črn, odgovarjal, da ga je obloški cerkovnik pozabil umiti. Okrog jaslic so gorele svečke, izza jaslic je proseval skozi rdeč papir plamenček oljnate svetiljke in ožarjal skupino svete Družine.

Najvažnejši trenutek večera se mi je zdel okaditev in oškropitev hiše. V nizek prsten lonec, ki mu je ded iz trte spletel pripraven ročaj, je babica usula živega oglja, na oglje je nalomila blagoslovljene oljke, in bršljana, na vse to je vrgla košček blagoslovljene sveče. S tem loncem je šel ded po vsej hiši, kadil in tiho molil. Ta, ki je šel za njim, je kropil z blagoslovljeno vodo. Bil sem še majhen, ko me je prvič doletela ta čast. Tako sva hodila ded in vnuk slednje leto po hiši in prosila blagoslova zanjo.

Radost nad vsemi radostmi, višek poezije je bila hoja k polnočnici. Če je bil božič tak, kakor sem ga v začetku opisal, in kakršen mi še danes lebdi v spominu, si lepšega misliti ni mogoče. Iz naletavajočega snega, iz črne teme, iz skrivnostne tihote prirode so nenadoma začele goreti baklje in se prebujati človeški glasovi. Ljudje so šli v cerkev. Eno uro daleč visoko preko pobočij hriba k fari. Kakor ogromne, a milo žareče oči so se plameni utrinjali in izginjali med drevjem. Bile so vidne le sence ljudi. Posamezni glasovi so se trgali iz skupin. Noge so škripale v snegu. Počasna hribovska govorica se je razpredala pod sneženimi, visečimi vejami, ki so se kot streha bočile čez pot. Tu pa tam je škrtnilo v vejah in se bolnó prelomilo. Val snega se je usul na zemljo.

Tako smo šli čez Laze, kjer stoji od domačega umetnika poslikano, že davno pobledelo znamenje treh nesrečnikov, ki jih je strela v Kojci ubila, čez Skalo, čez Peščeno brdo, čez Sračno brdo, čez Korito, večinoma po gozdu, skozi vse klance in ovinke. Ozirali smo se po plamenicah, ki so tonile med drevje, sipale snope svetlobe na sneg in se izgubljale za brda. V vasi so sijale luči. Vrste oken so sijale iz teme po vsem bregu, izmed drevja in iz snega. Vidne so bile luči od samotnih hiš izpod Porezna, celo iz Stržišč pod Črno prstjo je sijala medla luč, luči so sijale iz globoke Baške doline. Če bi teh luči ne bilo, bi se v temi, v snegu, v tihoti prirode, ne zavedali, da se nahajamo visoko v hribu. Te oddaljene luči pa so nas dvignile še višje, plavali smo v čudovitem prostranstvu med belimi preprogami snega in so se naše noge jedva dotikale tal, duše pa niso občutile več, da so na zemlji...

Vsaka hiša je imela svojega varuha. Neredko najmočnejšega moža. Vrata so bila zaklenjena. V naših ljudeh je namreč vladal velik strah pred razbojniki, ki so baje prav na ta večer obiskovali samotne in slabo varovane hiše. V ustnem izročilu se je ohranilo število takih zgodb. Taki obiski so morali biti v prejšnjih časih pogosti in grozni, da se je ohranil njih spomin v ljudeh tako živo še v najnovejši čas.

Živo se spominjam take zgodbe, ki mi jo je malemu dečku pripovedovala rajna mati.

V eni izmed ozkih sotesk, ki bežé iz baške doline med Hudojužno in Podbrdom na levo, stoji visoko v bregu samotna kmetija. Ne spominjam se več njenega imena. V tej hiši je pred leti in leti na božični večer ostala mati, katere starejši sin je bil šel že davno po svetu, sama doma; vsi domači so bili odšli v oddaljeno cerkev k polnočnici. Sredi polnoči so se odprla vrata, v izbo so vstopili trije razbojniki, eden izmed njih je imel s črnim platnom zastrt obraz. Prestrašeno žensko so popadli in jo privezali k mizi. Razbojnik z zakritim obrazom je poveljeval. Vedel je za vse kote v hiši, za omare, za skrinje, kje je obleka in kje je denar. Pobrali so vse in hoteli oditi. V izbi je ostal za trenutek maskirani razbojnik in se ozrl po ženi, ki je omedlela od strahu, a se je prebujala od trenutka bolj in bolj, posluhnila v zvok neznančevega glasu in ga slednjič zrla skozi črno platno v dno sivih oči...

Še danes se spominjam, kako se mi je ob tem pripovedovanju stisnilo srce. Vprašal sem mater:

«Pa kdo je bil ta?»

«Njen sin,» je bil bridek odgovor.

«Ali ga je spoznala?» je jeknilo v meni.

«Kako bi ga ne spoznala?» me je vprašala mati. «Kako bi mati svojega sina ne spoznala?»

«In kaj mu je dejala?»

«Kaj mu je rekla? — „In ti si to, moj sin?“ — ga je vprašala. Ko so se vrnili od maše, so jo našli nezavestno viseti ob mizi.»

Ta zgodba me je vselej plašila, kadar sem čuval hišo na božični večer. Zdelo se mi je, da se o polnoči odpirajo vrata in vstopajo razbojniki. Eden izmed njih ima zakrit obraz. Mati se v grozi čudi: «In to si ti, moj sin?» Njegove oči zrò mrzlo, roka počiva na zakrknjenem srcu. Stokrat sem si naslikal prizor z vrvjo za mizo privezane matere in sina razbojnika, kako beži v božično noč... Iz tega strahu so me rešili jedva probujajoči se glasovi od polnočnice se vračajočih ljudi.

M. Jokai:

Sirotek

Njegovega očeta je bila udarila ladijska vrv, da je utonil. Njegova mati je bila perica. Pri delu se je prehladila, dobila mrzlico in umrla. Deček je ostal sam, ko je bil jedva štiri leta star.

Ko so pokopali mater, je mislil deček pri sebi: Kdo mi bo zdaj govoril «ljubi moj sinček», kdo mi bo dajal kruha zjutraj in zvečer, kdo mi bo posteljo postiljal, kdo mi bo dajal belo perilo, kadar se pomažem, kdo me bo pestoval, poljuboval in me miloval, kadar me bo kaj bolelo?

Sosedje so se izselili, ta sem, oni tja, prišli so novi, tujt ljudje, ki so malega dečka, kadar je potaknil proseči nos skozi vrata, izpraševali: «Kaj hočeš? Od kod si se vzel? Kaj iščeš tu? Poberi se!»

Ubožec se je pobral, stopil na cesto, kjer ni poznal nikogar, obstal na uličnem vogalu in gledal mimoidoče v oči, če ni kdo podoben njegovemu očetu, da bi ga nagovoril. Zaman jih je gledal. Ljudje imajo druge opravke in se ne menijo za postopajoče otroke. Kdor hoče kaj imeti, mora usta odpreti. Pravi beraček razume to bolje. Ta leti za gizdalinom, se odrgne in obrusi obenj, dokler mu ne vrže darù, da se ga iznebi. Berač, ki se zna samo jokati, lahko umré od lakote.

Mali sirotek bi bil prva dva dni umrl od gladù, da ni neka stara branjevka prodajala na istem vogalu, na katerega se je naslanjal. Ta je gledala, kaj postopa deček tam tako dolgo. Morda hoče celo kaj ukrasti. Ko je videla, da se do večera ne gane z mesta, se ji je smilil. Izbrala je gnil sadež in mu ga je dala: «Na, vzemi! Potem pa pojdi že enkrat domov!»

Sirotek je bil vajen slušati in, kakor so mu dejali, naj gre domov ,je šel lepo domov.

Tisti čas je bil že večer in zvečer so v velikem mestu vsa vežna vrata zaprta. Ubogi deček je jokal, ko je pomislil, da ne more nikjer vstopiti, da ga nikjer ne čakajo in da zanj postelja nikjer ni postlana.

Stisnil se je v kot velikih vrat in tam zaspal v svojem krčevitem joku. V spanju je objemal kamen, ki je bil tako dober, da je njegove slabotne ude varoval mraza in mu je govoril: «Moja sladka mamica!» Po noči se je večkrat prebudil, zakaj veter je premočno pihal, stokajoč se je preobrnil na drugo stran na svoji pretrdi posteljici.

Naslednji dan je poiskal branjevko, ki mu je iz usmiljenja do žalostnega revčka dala ostanke svoje jedi.

Tudi tretji in četrti dan je našel dobro starko na svojem mestu. Peti dan pa je zaman čakal nanjo. Mnogo jih je hodilo mimo njega, več nego druge dni, a dobre starke ni bilo.

Mali sirotek je vprašal enonogega berača:

«Kje je danes dobra teta?»

«Danes ne bo prodajala, danes je praznik.»

«Pa zakaj je praznik?»

«Ker se je na današnji dan rodil Jezus. Vidiš kako hodijo ljudje v cerkev.»

‚Kamor hodi toliko ljudi, tja bo smel tudi on iti', si misli siromašek. Gre in stopi v cerkev in kako se začudi, ko vidi, da ga iz te velike hiše, ki nima nihče lepše, ne gonijo in ne podijo, ga ne povprašujejo, kaj išče tam, ter mu celo dovoljujejo, da posluša lepe pesmi in se tišči med lepo oblečenimi gospodi.

Velik, častitljiv gospod je mnogo govoril zbranemu ljudstvu; pripovedoval je, kako je bil mali Jezus rojen v jaselcah med pastirji, kako je živel v siromaštvu in bedi in kako zelo je ljubil otroke.

Do večera bi bil poslušal, tako lepó je ta mož pripovedoval.

Prav do večera je iztaknil zmerom kako cerkev odprto, zvečer pa so zaprli tudi te in deček je znova ostal na cesti.

Brez števila oken je bilo razsvetljenih po ulicah, krasne kočije so drdrale vse križem. V blestečih izložbah so bila postavljena božična drevesca s prižganimi svečkami; angelčki iz belega sladkorja so se zibali na vejah, pod drevesci so stali male zibelke, v njih je spal Jezušček.

Mali sirotek je dolgo postajal in gledal.

Smehljajoče se gospé so prihajale v prodajalne in kupovale te bajne lepote. Vsaka izmed njih je nesla domov svojemu sinčku, svoji hčerki, kar je poslal Jezušček.

Tako lep je Jezuščkov rojstni dan.

Da bi le ne bilo tako mraz na ta dan. Blagor tistim, ki sedé ob gorki peči in na materinih prsih poslušajo zavijanje vetra. Ali gorjé mu, ki ne ve, kam naj gre domov v tako ostrem mrazu! Sirotek se je vrnil k cerkvenim vratom, pokleknil in dvignil ročice.

«Sladki Jezušček, ki ljubiš otroke, če rabiš kakega takega malega služabnika, kakršen sem jaz, vzemi me k sebi!...»

Veliki Odrešenik je uslišal prošnjo malega služabnika in vzel k sebi sirotka, ki ga nihče na zemlji ni imel za svojega. Mali otrok je zaspal na cerkvenih vratih in se je prebudil v nebeškem kraljestvu.

Anton Čehov:

V božični noči

Mlada triindvajsetletna gospa, strahovito bleda v obraz, je stala ob morju in gledala v daljavo. Pod njenimi malimi, v baržunaste čeveljčke obutimi nogami so peljale pol razpadle, ozke stopnice s trhlimi držaji do morja.

Gospa je zrla v daljo, kakor v odprto žrelo, polno globoke in neprodirne teme. Bile niso vidne zvezde ne morje, ki je bilo pokrito z ledom, in nobene luči. Brez prestanka je deževalo...

«Kaj se je tam zgodilo?» je mislila gospa, in se zavijala pred dežjem in vetrom v moker kožuh in ogrinjalo.

Tam nekje, v neprodirni temini, pet — deset, mogoče celo več vrst oddaljen, se nahaja njen mož, posestnik Litvinov, s svojimi ribiči. Če metež zadnjih dveh dni ni zametel Litvinova in njegovih ribičev, so se podvizali ta hip proti obrežju. Morje je naraščalo, govorili so, da se bo pričel lomiti led. Ledena skorja se ni mogla več ustavljati vetru. Ali bodo ribiške sani z grdimi jadri, te težke okorne sani, dosegle breg, preden bo bleda gospa zaslišala tuljenje prebujenega morja?

Gospa je občutila strastno željo, da bi stopila k morju. Ograja se je zibala v njeni roki in mokra ter spolzka polzela iz njene dlani ko jegulja. Sedla je in se počasi pomikala navzdol, držé se za umazane stopnice. Veter se je upri v njen kožuh in ji ga odpel. Čutila je vlago na prsih.

«Sveti čudodelnik Nikolaj, ali še ne bo konca teh stopnic?» je šepnila mlada gospa in polzela dalje.

Stopnice so bile devetdeset sežnjev dolge. Niso se vile v vinkalicah, šle so v ravni črti z visokega brega proti morju. Veter jih je stresal divje, in metal z ene strani v drugo, pokale so ko deska, ki so ina zdaj pa zdaj zlomiti.

Čez deset minut je bila gospa spodaj tik sinjega morja. Tam je bilo baš tako temno. Veter je divjal huje nego zgoraj. Dež je lil in ni ga bilo konca.

«Kdo je tu?»

Moški glas je odgovoril:

«Jaz sem, Djenis.»

Djenis, velik širokopleč starec, z dolgo belo brado, je bil oslonjen na palico in je strmel v neprodirno daljavo. Tam je stal in iskal na svoji obleki suho mesto, na katerem bi prižgal užigalico in zapalil svojo pipo.

«Ali ste vi, gospa Natalija Sergjejevna?» je vprašal z dvomečim glasom. «V takem neurju? Kaj pa delate tu? V takem položaju po otročnici — prehladite se in konec vas bo. — Pojte vendar domov, mamica!»

Slišen je bil jok stare ženske. Ta je bila mati ribiča Jevsjeja, ki se je bil odpeljal z Litvinovim na ribji lov. Djenis je vzdihnil in napravil resignirano kretnjo z roko.

«Sedemdeset let si živela na svetu, starka,» je govoril v daljavo, «in še si nerazumna kot otrok. Nič se ne zgodi brez volje božje, neumna starka! Pri svoji starosti in pri svoji šibkosti bi morala ležati na peči in ne sedeti v mokroti! Pojdi v božjem imenu proč od tu!»

«Toda moj Jevsjej! On je moj edinec, Djenisjuška!»

«Vse je v božjih rokah! Če mu ni določeno umreti na morju, se lahko led stokrat lomi in ostal bo pri življenju. In če že mora, starka moja, danes pretrpeti svojo smrt, mi mu ne moremo pomagati. Ne jokaj, starka! Jevsjej ni sam na morju! Tudi gospod Andrej Petrovič, tudi Fedjka, Kuzma in Tarasjenkov Aljoška so z njim.»

«Ali so še živi, Djenisjuška?» je vprašala Natalija Sjergjejevna s trepetajočim glasom.

«Kdo more to vedeti, gospa? Če jih včeraj ali predvčeranjim sneg ni zametel, so še živi. In če se led ne bo prej zlomil, se jim nič ne bo zgodilo. Glejte, kakšen veter, kot da bi bil plačan za to. Vrag naj ga vzame!»

«Nekdo prihaja po ledu!» je spregovorila mlada gospa nenadoma z nenaravnim glasom in stopila za korak nazaj, ko da se je nečesa preplašila.

Djenis je zaklopil oči in prisluhnil.

«Ne, nihče ne prihaja, gospa,» je dejal, «to je le bebec Petruša, ki sedi v čolnu in giblje z vesli. «Petruša!» je zaklical Djenis, «ali si ti tam?»

«Da, starec!» je bilo slišati šibek, bolan glas.

«Ali čutiš bolečino?»

«Da, starec! Ne morem več prenašati!»

Blizu brega je stal na ledu čoln. V njem je sedel velik mladenič z ostudno dolgimi rokami in nogami. Bil je bebec Petruša. Šklepetal je z zobmi, trepetal po vsem telesu, gledal v črno daljavo in se trudil, da bi kaj zaslišal. Tudi on je nekaj pričakoval od morja. Njegove dolge roké so držale za vesla, njegova leva noga je bila sključena pod trebuh.

«On ima bolečine, naš norec!» je dejal Djenis in šel k čolnu. «Noga ga boli, ubožca, od same bolečine je izgubil pamet. Pojdi raje na toplo, Petruša! Tu se boš še bolj premrazil!»

Petruša je molčal in v bolečini nategnil obraz.

«Pojdi, Petruša!» mu je prigovarjal Djenis z milim očetovskim glasom. «Lezi na klop k peči in če Bog hoče, te bo noga do prve maše nehala boleti.»

«Jaz čutim!» je zamrmral Petruša in odprl usta.

«Kaj čutiš, norec?»

«Led se lomi.»

«Kako čutiš to?»

«Tak šum slišim. Prvi šum od vetra, drugi šum od morja. Tudi veter je postal drugačen, milejši. Deset vrst od tu se lomi led.»

Starec je začel poslušati. Poslušal je dolgo, toda razen tuljenja vetra in enakomernega šuma dežja ni mogel slišati ničesar.

Preteklo je pol ure v pričakovanju in molku. Veter je pihal z vso močjo. Bil je od trenutka do trenutka besnejši, kakor da se je za trdno odločil, da bo zlomil led in vzel starki sina Jevseja in bledi ženi moža. Dež je nekoliko ponehal. Iz teme je bilo mogoče razločiti človeške postave, silhueto, čolna in bele kupe snega. Skozi tuljenje vetra je bilo slišati zvonjenje. Zvonilo je v starem zvoniku v ribiški vasi. Ljudje, ki so bili na morju presenečeni od meteža in dežja, naj gredo za glasom tega zvona — želja, ki je bila podobna slamnati bilki, katere se utopljenec oklene.

«Mene boli!» je ječal Petruša in škripal z zobmi. «Moj Bog, kako to boli!»

«Potrpi, norec. Če boš vztrajal do konca, boš zaslužil mučeniško krono. Pred Bogom ni razločka, bratec. On sprejema tudi norce v nebesa, le ne godrnjaj!»

«Saj ne godrnjam! O, da bi mogel kmalu umreti! Če bom mrtev, me ne bo tako bolelo. Moj Bog!»

«Ne godrnjaj, norec, le godrnjaj ne! Opogumi se!»

«Starec, voda je že blizu! Ali slišiš?»

Starec je posluhnil. Slišal je hrum, ki ni bil podoben ne tuljenju vetra niti šumenju dreves. Norec je imel prav. Ni bilo dvoma, da se Litvinov s svojimi ribiči ne bo mogel vrniti domov, da bi praznoval božič.

«Končano je!» je dejal Djenis. «Led se lomi.»

Starka je zatulila in se sesedla na zemljo. Mlada gospa je premočena od dežja in trepetajoča od mraza stopila do čolna in prisluhnila. Tudi ona je slišala nesrečo oznanjujoče glasove.

«Morda je to veter!» je spregovorila. «Ali si prepričan, Djenis, da prihaja ta glas po ledu?»

«To je kazen za naše grehe, gospa...» Djenis je vzdihnil in pristavil z milim glasom: «Potrudite se na breg, gospa! Ne uničite se! Saj ste že vsa mokra!»

In ljudje, ki so stali na bregu, so slišali polglasen smeh. Otroški, srečen smeh... Smejala se je bleda gospa. Djenis se je zgrozil. Zgrozil se je vselej, kadar mu je šlo na jok.

«Ta je izgubila pamet!» je šepnila temna silhueta nekega kmeta.

Zrak je postal svetlejši. Mesec je pogledal izza oblakov. Bilo je vidno vse: morje s pol skopnelimi kupi snega, bleda gospa, Djenis, bebec Petruša, ki se je pačil v bolečini. Ob strani so stali kmetje in držali iz neznanega vzroka vrv v rokah.

Prvo divje lomljenje je bilo slišno ne daleč od brega. Nato drugo, tretje in v hipu je bil zrak poln grozo vzbujajočih, hrumečih glasov. Bel, neskončen velikan se je pričel gibati in je otemnel. Pošast se je prebudila in pričela svoje viharno življenje.

Divjanje vetra, šumenje dreves, Petruševo ječanje in zvonjennje — vse skupaj je bilo zaglušeno od tuljenja morja.

«Mi moramo na breg!» je zaklical Djenis. «Kmalu bo vse polno ledenih plošč tu. In tudi prva maša bo zdaj zdaj začela, otroci! Pojdite, mamica in tudi vi, gospa, Bog hoče tako!»

Djenis je stopil k Nataliji Sergjejevni in jo previdno prijel za roko...

«Pojdimo, mamica,» je dejal nežno, s sočutjem v glasu.

Gospa je pahnila Djenisa od sebe, dvignila je ponosno glavo in šla k stopnicam. Ni bila več tako smrtno bleda; na njenih ustnicah je ležala zdrava rdečica, kakor da se je sveža kri raz-

Drago Bajec:

K polnočnici gredo

Skljućeni v ramah starci gredò,
na ustih molitev prosečo nesò.
Z zvonika zvonovi v noč črno pojò,
trudno se plazi njih pesem v sosednjo gorò.
In starci mir s srcem iščejo,
z željami ga vsemi objemljejo
in z vso svojo mislijo počasno dojemljejo.
Starci v cerkev božično gredò,
da tamkaj v Bogu mir dobò.

Prešerni in glasni otroci tekò,
skozi črno temò baklje nesò.
Pred njimi se sveti cerkev z žarečimi okni.
(Vsa taka bot otroški smehl)
Otroci gredò, čebljajo in se s komolci prerivajo,
v srcih veselo pesem pojò,
za njo črnih misli ne skrivajo.
Otroci ne iščejo miru.
Otroci v božično cerkev mir nosijo.
Otroci v cerkvi za mir ne prosijo.

Korakajo močni in žilavih rok.
Pod trdim korakom sneg škripljе in zvok
njihovih besed je ubit in v njem komaj spoznaš
molitev in prošnjo: «Miru nam pošlji, Bog, oče naš!»
Zunaj je mraz in noč in vihar,
v cerkvi je gorko in je razsvetljen oltar.
«Miru, ki zanj postavil si simbol današnji dan,
nam pošlji in našim bo: dal rokam novo moč!»
Sto sklonjenih postav; nad njimi pevski zbor ubran
v božični pesmi radost v o in ogenj vseh želja pekoč
prenaša iz cerkve v tem o noč.

ila po njenih udih; oči niso več zrle skozi solze in roké, ki so sklepale ogrinjalo na prsih, niso več trepetale... Čutila je, da lahko sama, brez tuje pomoči prepleza devetdeset sežnjev dolge stopnice.

Ko je stopila na tretjo stopnico, je obstala ko pribita. Pred njo je stal velik, postaven mož v velikih škornjih in malem kožuhu...

«Jaz sem, Nataša... Ne boj se!» je spregovoril mož.

Ntalija Sergjejevna se je opotekla. Po visoki krimski kapi, po črnih brkih in po črnih očeh je spoznala svojega moža, posestnika Litvinova. Mož jo je dvignil na roke in jo je poljubil, vonj po konjaku je vel iz njegovih ust. Bil je lahko opijanjen.

«Veseli se, Nataša!» je dejal. «Sneg me ni zametel in nisem se utopil. Med metežem sem se s svojimi ribiči dokopal do Taganroga in od tam sem prišel k tebi... da, k tebi...»

Mrmral je in ona ga je gledala s preplašenimi očmi, vsa bleda in trepetajoča. Ni mogla verjeti...

«Kako si mokra, kako trepetaš!» je šepetal in jo pritisnil na svoje prsi...

Na njegovem od sreče in vina žarečem obrazu je ležal mehek, otroško dober smešek.. Ona ga je tedaj čakala v tem mrazu pozno v noč! Ali ni to ljubezen? Smejal se je od sreče...

Tihemu, srečnemu smehu je odgovoril strašen, dušo prodirajoč krik. Niti tuljenje morja ne šum vetra nista mogla preglušiti tega krika. Obup je spačil njen obraz. Mlada gospa ni bila močna dovolj, da bi bila zatrla krik. Iz njega je zvenelo vse: prisiljena ženitev, nepremagljiv odpor proti možu, muka samote in končno razdrto upanje na svobodo vdove. Vse njeno življenje s svojo bolestjo, s svojimi solzami in s svojim trpljenjem je ležalo v tem kriku, ki ga niti lomeči se kosi ledu niso mogli prevpiti. Mož je razumel ta krik. Bilo je nemogoče, da bi ga ne razumel...

«Hudo ti je, ker me ni sneg zametel ali led zmečkal», je zamrmral.

Njegova spodnja ustnica je pričela trepetati, grenek nasmeh je spreletel njegov obraz. Stopil je po zadnjih treh stopnicah navzdol in spustil svojo ženo no tla.

«Naj se zgodi tvoja volja!» je dejal.

Obrnil se je od žene in stopil k čolnu. Bedasti Petruša je skakaje po eni nogi, s stisnjenimi zobmi in trepetajoč potisnil čoln v vodo.

«Kam greš?» ga je vprašal Litvinov.

«Ne prestanem teh bolečin, gospod! V smrt grem... Smrt ne pozna bolečin...»

Litvinov je skočil v čoln. Norec je splezal za njim.

«Z Bogom, Nataša!» je zaklical Litvinov svoji ženi. «Tvoja volja naj se zgodi! Zdaj imaš, kar si pričakovala, ko si stala v mrazu! Bog s teboj!»

Norec je dvignil vesla, in čoln, ki je trčil spotoma ob velik sklad ledu, je splaval na visoko morje.

«Veslaj, Petruša, veslaj!» je prigovarjal Litvinov. «Dalje, le dalje!»

Litvinov se je trdno oprijel čolna, se zibal in gledal za seboj. Izginila je njegova Nataša, izginil je končno breg.

«Vrni se!» je slišal rezek klic svoje žene.

In zdelo se mu je, da je v tem «vrni se» zvenel obup in vroča, baš vzplamenela ljubezen.

«Vrni se!»

Srce Litvinova je začelo biti... Njegova žena ga je klicala in poleg tega so zvonili zvonovi na bregu in klicali k božični maši.

«Vrni se!» je prihajal do njega proseči glas.

Odmev je ponavljal besede. Zvenele so v hrumu lomečega se ledu, v zavijanju vetra in v glasovih božičnih zvonov: «Vrni se!»

«Vrniva se!» je dejal Litvinov in zgrabil norca za roko. Ta ga ni slišal. Od bolečine je stisnil zobé, gledal poln upanja v daljavo in veslal s svojimi dolgimi rokami... Njemu nihče ni klical: «Vrni se», — bolečina v nogi, ki jo je nosil že od mladosti, je bila vsak hip hujša... Litvinov ga je zgrabil za roké in ga potegnil k sebi. Toda te roké so bile trde, so bile ko kamen, in ni jih bilo lahko odtrgati od vesel. Bilo je tudi prepozno. Proti čolnu je plavala ogromna gora ledu. Ta gora naj bi Petrušo osvobodila njegovih bolečin...

Bleda gospa je stala do belega dne na morskem obrežju. Ko so jo premrzlo in od dušnih bolečin nezavestno prinesli domov in položili v posteljo, so šepetale njene ustnice še vedno: «Vrni se!»

V božični noči je vzljubila svojega moža.

.....

Žid

Poljski spisal Julijusz Kaden Bandrowski

Židi so hodili z mano že v ljudsko šolo. Tu pa tam so ostali tudi pri verouku. Bili so lepo oblečeni. Enega izmed njih, ki je prinašal sladkarije v šolo, se prav dobro spominjam. Bile so prav posebne sladkarije, sicer židovske, toda zelo okusne. O počitnicah se je vozil k morju.

Prave Žide sem spoznal šele na gimnaziji. Izmed triinštiridesetih učencev jih je bilo v našem razredu kar dvanajst. To je bilo v drugem B razredu. Kadarkoli sem pomislil, da so to Židi — jih nisem mogel trpeti. Moj starejši brat me je vedno vpraševal: «Zakaj?» Odgovarjal sem mu na kratko: «Zato — ker...»

«Toda — zakaj?»

«Zato, ker se mi tako zdi.»

Baš tisti krat sem bil v latinščini in računstvu zelo šibek. Moja mati me je peljala h gimnazijskemu ravnatelju, ki je vse videl in vse vedel, ker se je neprestano plazil v copatah po poslopju okoli.

Ravnatelj me je prijel za brado, bil zelo prijazen, in priporočil mami, naj mi dobi inštruktorja iz razreda mojega starejšega brata. V tem razredu je bil tudi neki Žid z imenom Sontag.

Ta Sontag se je pisal z enim samim «n», bil je zelo nadarjen — toda bil je Žid.

Mama je hotela vedeti, kateri izmed učencev je najubožnejši. «Kateri izmed njih,» kakor se je izrazila, «je v najslabšem gmotnem položaju.»

«Če vam je na tem,» je dejal ravnatelj, «tako je brez dvoma Sontag najubožnejši.»

Sontag je bil sin starega krojača, ki je bil seveda tudi Žid in poleg tega skoraj tudi že slep.

«Taki reveži so,» je razlagal ravnatelj, «da skoraj nimajo stanovanja, sin jih preživlja s svojimi inštrukcijami.»

«V tem slučaju, gospod ravnatelj», je dejala moja mati. «naj bo kar Sontag za inštruktorja.»

Še danes se spominjam, kako je bila mama tistega dne oblečena. Imela je sivo obleko z lilijastimi obšivi. V roki je držala šopek vijolic.

Bil sem tih; šele ko sva stopila v voz, sem siknil skozi zobe edino besedo:

«Grintovec!»

«Kaj si dejal?» se je nagnila mama k meni. «Kaj si dejal?»

«Nič,» sem zamrmral.

Naslednjega dne popoldne je prišel Sontag k nam. Čeravno je bil njegov oče krojač in ne mizar, se mi je zdelo, da diši moj novi učitelj po mizarskem kleju. Baš po judovskem, torej močnem in neznosnem mizarskem kleju.

Njegove oči so bile rdeče obrobljene in obrvi skupaj zraščene. Opazil sem, da se mu v ustih, kadar govori, nabira slina in se mu lepi.

Bilo ga je strašno prenašati.

Oblečen je bil uborno, v stare oguljene in zašite cape. Čudil sem se, da ljudstvo, ki napravi toliko zločinov in hudega, niti ni pošteno oblečeno.

«Gotovo nosiš telovnik pod jopičem?» sem ga vprašal in ga hotel s tem opomniti na slab položaj njegovega očeta, ki je bil v prvi vrsti izdelovalec telovnikov.

«Res ga nosim,» je odgovoril Sontag, «bolj toplo je v telovniku.» Odpel je jopič in mi pokazal star telovnik. «In ti?»

«Jaz ga ne nosim,» sem odgovoril zaničljivo in sklenil istočasno, da ne bom ničesar razumel, kar mi bo ta Žid razlagal.

To obljubo sem držal prvo in vse ostale ure dolgo vrsto tednov.

Razlagal mi je računstvo. Pomagal si je z vsem mogočim. Z jabolki, s slivami, z orehi. Žile na sencih so mu nabreknile, rdeče trepalnice so mu utripale tako naglo, da so mu čisto gotovo delale veter v očeh.

«Razumeš?» me je vprašal in mi prožil svoje trepetajoče, premrle roke nasproti.

«Ničesar ne razumem,» sem mu odgovoril mirno.

Sčasom me je Sontag spregledal do dna in pričel polagoma odkrivati, da se le delam, da ničesar ne razumem. To je spoznal po mojih očeh. Ko sem to opazil, sem izbral nekaj točk, v katere sem strmel, da mi ni bilo treba gledati vanj. Te točke so bile: slika Julija Kossaka, šopek planik nad naslonjačem, kovinasto kolesce klavirjeve noge in črna pika, ki sem jo nosil od svojega rojstva na levem zapestju.

Nekega dne me je Sontag prijel za roko in pokril črno piko.

«Ne dotikaj se me!» sem zavpil razjarjen.

Pogledal me je začuden in zrla sva se dolgo z razprtimi očmi, slednjič sem mu dejal nesramno in naravnost v obraz:

«Moji tovariši pravijo, da imam grintovca za inštruktorja.»

«Tvoji tovariši so tepci.»

«Lahko da so tepci, toda — jaz ne razumem ničesar.»

Večkrat je prišel tudi moj starejši brat, Sontagov součenec, in poučevala sta me skupno. Moj brat me je prosil, naj se vendar potrudim, da bom razumel, zakaj Sontag ima poleg mene še druge ure. «Kdaj bo tedaj prišel domov in se učil zase?»

«Ravno za to mi je šlo, da bi ne imel časa, da bi se zase učil, postal tako neumen in bi nič ne znal.»

Ko me je poučeval geometrijo, so se muke mojega učitelja podvojile, če ne celo potrojile. Jaz nisem razumel ničesar — od začetka pa do konca ničesar. Nastal je večer, užgali smo luč, in jaz, navidezno v resnici, nisem imel niti pojma.»

Sontag je sedel tako, da mi je gledal naravnost v oči — in nato zopet naravnost v zvezek. In tako je šlo od črte do črte, od kota do kota, od površine do površine — da sem se končno začel smejati, on pa me je zgrabil za roke in vzkliknil:

«Zdaj vidim, da razumeš. Ti razumeš!»

Razumel sem, toda popadel me je tak srd, da sem ga, ne da bi pomislil, udaril v obraz.

On me je zgrabil za roké, padla sva v naslonjač. Z vso močjo svojih suhih mrzlih prstov me je stisnil za zapestja in jokal, pri tem je strašno bridko nategnil svoj obraz. Tudi jaz sem jokal — njemu nasproti, z nosom poleg nosa.

Govorila sva nerazumljive s solzami namočene besede in ležala tako, ko je naenkrat vstopil moj oče.

Še danes se spominjam njegove prve besede:

«Kaj pa je zopet to?»

Nato so se odprla vrata jedilnice, vstopila je mati. Sontag in jaz sva stala sredi naslonjača.

Oče se je delal, kakor da bi mojega učitelja sploh ne bilo v sobi, in me vprašal:

«Zakaj jočeš?»

«Ker sem ga udaril v obraz.»

«O,» je dejal moj oče, «to je pa izvrstno.» Prižgal si je cigareto in nadaljeval:

«Zakaj si ga udaril?»

Nisem mu odgovoril.

«Kako je bilo?» se je obrnil oče na učitelja.

Nisem se mogel vzdrževati nič več, zavpil sem:

«Udaril sem ga v obraz — ker sem razumel!»

Oče je sedel v naslonjač, potegnil Žida k sebi in govoril nekatere besede, toda take, da mi še danes tičijo kot nož v prsih. Dejal je, da Sontagov oče svojega sina ravno tako ljubi, kakor on ljubi mene. In da Sontagova mati, brez dvoma — stara Židinja, svojega sina ravno tako ljubi, kakor ljubi moja mati mene. In da bo sin Sontag, če zboli njegov oče, radi tega ravno tako žalosten, kakor bi bil jaz žalosten radi bolezni svojega očeta.

«Starši in otroci,» je dejal, «nič drugega ni na svetu, samo to.»

Trikrat je ponovil: «Samo to. Samo to. Samo to.»

Nato je objel moj oče, ki je nas — svoje sinove — tako poredko poljuboval, Sontaga okoli vratu, ga poljubil na čelo in se obrnil do mene z besedami:

«Za tak pogrešek niti kazni nisi vreden — samo pomilovati te je treba. Nič več.»

Oblit s solzami sem bežal iz salona v kuhinjo, in od tam, akotudi je bila zima, na podstrešje. Tu me je dobila mati in me peljala v sobo.

In še istega dne sva se peljala z mamo k cvetličarju in nato k očetu mojega učitelja.

«Ti sam boš nesel cvetlice gori,» je dejala mati pred durmi stare črne hiše.

Bežal sem po stopnicah navzgor, kjer je dišalo po čebuli in česnu, našel končno prava vrata, ki mi jih je odprl star, siv Žid.

«To pošilja moja mati za gospo Sontag,» sem zaklical že na pragu, položil šopek belih cvetic k likalniku, ki je stal na dolgi krojaški mizi, in sem zbežal.

F. B.

.....

I. Bašte:

Rihemberške vislice in Standreško kolo

Bilo je pred desetimi leti, nekega dne tam okoli Božiča, zgodaj zjutraj, ko je eaš polk, pripravljen na odhod, zmrzoval ob porušenih hišah večje vzhodnogališke vasi, tostran lesenega mosta čez reko Seret. S temnimi oblaki prepreženo nebo nam je obetalo slab dan. In res, ko smo po dolgem čakanju končno odkorakali čez most proti ruski meji, je začel sneg naletavati. Pod tenko sneženo plastjo zamrzlo razorano cestno blato nam je oviralo hojo, zato smo raje korakali po njivah kraj ceste. Snežilo je vedno močneje, tako da so sam sneženi kosmiči zastirali razgled.

Ko smo okoli poldne prehodili ali bolje: prebredli popolnoma zasneženo vas, smo se srečali z oddelkom Nemcev, ki so prepevaje, bahato in prezirljivo zroč na nas pohlevne «Esterajharje», stopali proti železniški postaji v Čortkov, od koder so se odpeljali na francosko bojišče. Na njihovih prateţnih vozovih in poljskih kuhinjah so bile obešene deske z napisi: «Nach Paris» ali pa: «Lustreise nach Paris» in druge zafrkacije na račun antantnih zaveznikov.

Kmalu potem so nas naši voditelji napotili s ceste, čez plitvo žlebino, kar prek polja, ki se je polagoma vzpenjalo. Tu pa je zavel tako močan sever, da se je kar kadilo, in sneženi metež nas je objel, da nismo skoraj eden drugega videli.

Po dolgem, trudapolnem pototovanju zdaj navzgor, zdaj navzdol, smo se končno prerili iz meteža na višino, s katere se nam je nudil krasen, neopisljiv razgled. Tik za nami, proti jugu, pod temnimi, nizko visečimi oblaki je divjal sneženi metež, pred nami, proti severu, se je razpenjalo jasno nebo in večerno solnce nam je prijazno pomežikovalo izza oblakov na zapadu ter obsevalo popolnoma zasnežene podoljske poljane.

Ustavili smo se na kratek oddih. Kdor je bil tako srečen, da si je prejšnjega dne, na ta ali oni način, nabavil kako okrepčilo, si ga je izmotal iz nahrbtnika. Tudi jaz sem imel v nahrbtniku repek klobasice in v stekleničici dva, tri požirke ruma; vse skrbno v papir zavito. Odprl sem nahrbtnik, položil zraven njega beležno knjižico, v kateri je bilo potaknjenih več prostih listov z beležkami zgodovinske vsebine, ter potegnil izpod perila božji dar, da bi ga použil. Ali usoda je hotela drugače. Proti snežnemu metežu, tik za nami, pihajoči sever je začel listati beležnico in sproti odnašati v nji potaknjene proste liste. S klobasico v roki sem zdrjal za ubežnimi listi. Nekaj sem jih polovil, a ne vseh; nekaj mi jih je sneženi metež požrl. Med lovom na odnešene liste sem večkrat padel kot sem bil dolg in širok in pri tem divjanju zgubil klobasico. Vrnivši se z lova, ki se mi je le deloma posrečil, sem z žalostjo ugotovil, da mi je nekdo mojih bojnih tovarišev popolnoma posušil stekleničico z rumom.

Tako sem prišel ob prigrizek in ob oživljajoči požirek.

Med odmorom je naš poveljnik — neki madžarski podpolkovnik — sklical vse častnike na sestanek, kjer so v zavetju v bližini stoječe podrtine neke pristave, s pomočjo zemljevida, ugotovili, da smo zašli predaleč na jug in vas, ki se je nadolgo raztezala v dolu pred nami, ni ona, kamor smo bili namenjeni. Zato je nenadoma odredil odhod v severni smeri. In šli smo, čez drn in trn, navzdol proti vasi, jo presekali, in se vzpeli na nasprotni položni breg.

Vrh brega, na razsežni poljani, nas je vnovič zajel sever, ki je vzdigoval snežene oblake in nam jih pršil naravnost v obraz. Proti večeru se je pooblačilo in v mraku je pritisnil tak mraz (gotovo nad 30 stopinj pod ničlo), da tople obleke niti čutili nismo; obšel nas je občutek, kakor da bi nagi, s samimi nahrbtniki na sebi, bredli do vratu ledeno, deročo vodo. Snežinke so se nam oprijemale obraza in sproti zmrzovale; ledena skorja nam je zastirala oči in kakor slepci smo se pehali dalje.

Na konju, ki ga je vodil častniški sluga za brzdo, je čepel skljućen, čez glavo v dva plašča popolnoma zavit, naš poveljnik — prej omenjeni podpolkovnik — ki je bil, tako omotan, bolj podoben zasneženemu svežnju obleke, nego človeku. Da ga ljudje niso hvalili, ker nam je pripravil, sicer proti svoji volji, tako telovadno zabavo, je razumljivo; na glas so mu prerekli vse, samo človek ne.

Kakor vse na svetu mine, tako je minilo polagoma tudi naše trpljenje. Pot se je začela nagibati navzdol in sneženi vihar je pojemal. Skoraj nenadoma smo prišli na državno cesto v dolu, kjer je že mirno snežilo, ker je sever popolnoma ponehal. Zavili smo na desno po cesti in kmalu dospeli, v trdni noči, do prvih hiš one vasi, kamor bi bili morali priti v prvih popoldanskih urah.

V topli izbi gostoljubne hiše ruskih ljudi smo se, pozno po noči, komaj oživili in pri peči osušili. Pozabljeni so bili vsi naši naperi in trpljenje in kmalu smo se razgovorili s prijaznimi domačini, ki so nas bili zelo veseli, ker smo govorili njihovemu sorodni jezik. Na mizi sem razložil nahrbtnik in pregledal vse papirje. Ugotovil sem, da mi je vihar odnesel vse, med drugimi, tudi tri zelo važne beležke iz starih spisov, ki sem jih pred 25 leti slučajno videl v arhivu goriške okrožne sodnije. Ker so ti spisi važen in zanimiv prispevek k zgodovini našega ljudstva, sem zgubljene beležke še istega večera po spominu obnovil in jih objavljam tu, zelo pomanjkljive, posebno glede časa in oseb, ki so v njih omenjeni.

Začnem z vsebino najstarejšega teh spisov t. j. pravde, ki jo je naperil rihemberški grof proti deželnemu knezu, vladarju notranjeavstrijskih dežel, oziroma proti dvorni kamori v Gradcu, radi kratenja njegovih domnevnih pravic. Iz te pravde si lahko predočimo nazore tedanjega gospodovalnega sloja o človeških pravicah sploh, posebno pa jasno izhaja pravno razmerje naših prednikov, ki so bili od rimskih časov do leta 1848. grajski podložniki ozir. tlačani, do svojih posrednih in neposrednih gospodarjev.

Stvar je bila taka: vladajoči deželni knez, ki je bil po tedanjem pravu lastnik cele države, je prodal v šestnajstem stoletju gospoščino Rihemberk, če se ne motim, enemu prednikov grofov Lanthieri. Zgodilo se je pa, da je nadvojvoda, ker je potreboval denar za pokritje vojnih stroškov, naložil neposredni osebni davek podložnikom vseh grajščin v državi. To vladarjevo odredbo je smatral lastnik rihemberške gospoščine kot kršenje svojih lastninskih pravic in zato je vložil tožbo.

V tej tožbi navaja tožitelj, da je kupil ne samo gospoščino z gradom in pristavami ter z živo in mrtvo pritiklino, marveč tudi grajščinske podložnike, ki jih on prišteva k živi pritiklini, in da je pogojeno kupnino pošteno plačal in odštel v dobrem denarju. Zato da deželni knez nima nikake pravice nalagati neposredne davke podložnikom rihemberške gospoščine, ker je vse skupaj njegova izključna lastnina.

V odgovoru na to tožbo pravi dvorna kamora, da je grof res kupil grad s pristavo, vso živo in mrtvo pritiklino (fundus instruktus), ki je sedaj vse skupaj njegova nesporna lastnina, a nikakor pa da ni kupil tudi podložnikov. Navaja dalje, da so grajščinski podložniki **v prvi vrsti podložniki deželnega kneza,** ki jih pa on nikdar ne prodaja in jih tudi v tem slučaju ni prodal; grof da je kupil **samo službenostne obveznosti teh podložnikov,** to je: pravice do desetine, denarnih dajatev ter do predpisanih robot na zemljiščih, ki so grajščinska lastnina.

Kdo je to pravdo dobil, ne morem povedati, ker je razsodba iztrgana iz spisa. Jasno pa je, da se je v onem času boj za osamosvojitev kmeta komaj začel razvijati in se je nepretrgoma nadaljeval do končne osvoboditve. Zato tudi lahko sodimo, da je rihemberški grof pravdo zgubil. —

Drugi spis, če se ne motim iz l. 1627, je obsegal prošnjo sodnije gospoščine Standrež naslovljeno na tribunal v Gorici, da bi se ji posodilo kolo za natezanje zločincev pri zaslišanju. To čudno prošnjo je standreški grof utemeljeval z dejstvom, da se je njihovo kolo že pred leti strlo in ni za rabo ter da imajo nad leto dni v zaporu sedečega mladega tatinskega klateža in Ločnika, ki noče ničesar izpovedati in ga z lepa ne morejo prisiliti, da bi priznal svoje zločine.

Goriški tribunal je pa to prošnjo kratkomalo zavrnil z razlogom, da vsaka sodnija mora imeti lastno kolo in drugo predipsano orodje, ki je neobhodno potrebno za izvrševanje pravosodja, vedno v redu in pripravljeno na vsakokratno rabo, ne da bi bilo treba še le okoli iskati. Ob enem ga je tribunal strogo ukoril radi take nemarnosti in mu ukazal, da si mora tekom treh mesecev nabaviti novo kolo in o tem poročati, ker drugače se mu bo odvzela sodna oblast.

Kako se je zadeva končala, ne vem, ker je bilo par strani očividno iztrganih. Skoraj gotovo pa je, da se je grof požuril naročiti novo kolo, s katerim so onega reveža iz Ločnika prisilili priznati vse, kar so hoteli, in ga potem tam kje na Rojicah obesili drugim v svarilo.

Ravno v istem času si je tudi lastnik gospoščine Rihemberk belil glavo z zadevo, ki je bila važnejša nego ona standreškega kolesa. On sicer ni pogrešal ne kolesa, ne drugačnega orodja za mučenje; vse je bilo lepo spravljeno v za to določenem prostoru v gradu, samo vislice (gavge) so bile približno v enakem stanju kakor štandreško kolo, to je: niso bile za nobeno rabo.

Kako je prišlo do tega, nam pove tretji spis, iz katerega je razvidno, da je bila v rihemberški gospoščini določena neka obširna njiva z vinogradom pri Rihemberku in neka senožet pri Komnu za užitek onim osebam, ki so bile določene, da morajo skrbeti, da bodo rihemberške vislice vedno pripravljene za vsaktero rabo. To ustanovo, ki je v spisih imenovana «Maleficium,» je uživalo v onem času pet oseb in sicer: njivo z vinogradom neki plemeniti Pallich iz Dobravelj in še trije drugi plemeniti deželani iz Rihemberka, senožet pa neki Matija Stethen iz Komna. Teh pet možakarjev je bilo dolžno skrbeti, da so bile rihemberške vislice vedno v dobrem stanju. Oni štirje, ki so uživali njivo z vinogradom, so morali preskrbeti les, kamnje, pesek, apno in potrebno železnino kakor: žreblje, spone in škrbec z vrvjo, a Matija Stethen, grajski podložnik, ki je bil po tedanji navadi zidar in tesar obenem, je moral vislice postaviti in popravljati. Ta petorica maleficijatov je uživala lepo in pridno zemljišča, na vislice pa je najbrže pozabila. Zato se je rihemberški grof pritožil na goriški tribunal.

V svoji pritožbi pravi grof, da imajo obesiti večje število zločincev, med temi nekaj upornih Tolminčev (ubežnikov iz prvega tolminskega upora l. 1628), ki so jih grajski biriči zalotili, ko so se skrivaj potepali v okrožju rihemberške sodnije, da oni štirje plemeniti deželani nočejo popraviti vislic, ki so popolnoma nerabne, ker sta pokončnika v deloma porušenih zidanih podstavah razmajana in trhla, prečnice pa sploh ni več. Na prostor pod vislicami in okoli vislic, ki bi moral biti vedno z belim peskom na debelo posut, je nametano kamenje, ki je obraščeno s travo in plevelom. Dalje pravi: «ne samo da nočejo vislic popraviti, branijo se tudi izročiti njivo z vinogradom.» Zato prosi slavni tribunal, da bi ukazal onim štirim deželanom t. j. pl. Pallich-u in drugom, da naj ali vislice popravijo in opremijo za takojšnjo rabo ali pa izročijo gospoščini njivo, ki bo dana v užitek onim, ki so voljni vršiti dolžnosti «maleficija».

Toliko sem posnel iz one pritožbe. Kako se je ta zadeva končala, ne vem, ker je tudi temu spisu iztrgana razsodba tribunala.

Ker se bo komu čudno zdelo, da se je grof pritožil samo proti štirim plemičem, od katerih je zahteval vrnitev njive z vinogradom, med tem ko senožeti in Matijo Stethena iz Komna niti ne omenja, hočem pojasniti vzrok. V onih časih so imele sodnije gospoščin na deželi sodno oblast samo nad podložniki, a nad prostimi ljudmi in podeželskimi plemiči, če tudi kmetskega stanu, pa le tribunali v deželnih glavnih mestih. Zato je razumljivo, da rihemberški grof v svoji pritožbi podložnika Matija Stethena iz Komna niti ne omenja, ker mu je kratkomalo užitek one senožeti prepovedal in ga skoro za gotovo tudi drugače kaznoval. A glede onih štirih plem. kmetov sam ni mogel in ne smel ničesar ukreniti.

Zelo značilno za one nemirne čase je dejstvo, da so se oni štirje plemeniti deželani upirali popravljanju vislic, ki bi služile tudi za obešanje upornih tolminskih podložnikov. Ta njihov odpor je izviral na eni strani iz strahu pred grajskimi podložniki, nad katerimi so sami kmetovali in kolikor toliko tudi z njimi čutili, na drugi strani pa jih je podžigala zavest, da grof ni bil njihov sodnik in da jim ne more naravnost do živega.

I. Bašte.

.....

Iz dnevnika

Druga nedelja v mesecu novembru l. 1917.

Železna kača se je sunkoma ustavila sredi celega mesta sivih barak. Znosili so nas bedne ljudi, zaznamovane za vedno, na nosilih iz vozov pod jasno nebo. Pripovedujejo, da je to že tretji vlak tekom štiriindvajsetih ur. «Težko ranjeni so prvi,» se je drl brkat častnik, in nosili so nas polagoma v operacijsko sobo.

Prevezali so me. Nalahno so me zopet vzdignili z operacijske mize in me položili na nosila, na ona nosila, ki so tako zelo podobna krsti. Saj bolečine ne čutim, le vidim ne jasno, vse naokrog mene je nekam megleno — — — — — «Pazite» je rekel zdravnik bolniški sestri, ne razumem kaj misli, ali je res tako hudo, in spremlja me usmiljenka; čemu drugih ne spremlja? Zla slutnja me obhaja. In zdravnik, kako je govoril, ne bo nič hudega je rekel, obrnil mi je glavo v stran, ko so me prevezovali, da ne bi videl rane, ponujal mi je konjaka in cigaret, a nisem sprejel in videl sem rano — zdi se mi, da sem videl skozi roko — — —. «Dum - dum» je šepnil prvi zdravnik in vsi naokrog so ponovili «dum - dum». Zunaj na prostem čaka še na stotine ranjencev in koliko jih je bilo pred menoj, baje se niso zdravniki ustavili celo noč ter opravili nadčloveški posel.

Baraka št. 17. Mrtvaška samota vlada v njej. Med prvimi sem. Mirno ležim na postelji, a pogled mi uhaja tja proti vhodu, odkoder cepajo trpini, podpirani od strežnikov ali pa na nosilih. Upadli so in njih obrazi drhte od bolečine. Dobil sem soseda. Dolg koščen je, glavo ima obvezano, izgleda kakor da bi mu nekdo slabo navezal turban na glavo. Kar se mu vidi obraza, je ves zaripel od vročice. Je v nezavesti, le prsa se mu visoko dvigajo in padajo. Neprijetno mi je ob pogledu nanj, toda vkljub temu ne umaknem oči od njega. Pri njem stoje zdravniki in ga molče opazujejo. Vprašam bližnjega zdravnika, kam je ranjen moj sosed, in pove mi, da se mu je zaril v glavo košček železa in mož — živi.

Zdi se mi, da je baraka že zasedena, kajti ranjenci ne prihajajo več.

Dan pozneje.

Drhtsč sem se zbudil. Počutim se nekoliko slabše od prejšnjega dne. Radovedno me motrijo oči službujočega zdravnika. «Kako», me vprašuje. «Slabo,» mu odgovarjam, nato on «bo že, bo že» in odhaja dalje. Pri sosedu, ki še vedno hrope, se niti ne ustavlja. Slabo znamenje. Usmiljenka prihiti mimo postelje in se mi smehlja. Povprašuje me, ali česa želim. Ne vem, kaj mi je ta hip padlo v glavo. «Da», rečem ji «prosim vas, dajte mi zrcalo, da se vidim.» «Pozneje», odgovori in hiti za zdravnikom.

Prinesla mi je zrcalce in uprl sem pogled vanje. Sem jaz ali nisem — — — Obraz uvel, lica so vdrtine in preko teh vdrtin se vlečeta dve gubi, ki jih ne zbriše nihče več, oči polne vlage — prenaredili so me ali kaj — — — Strmel sem v zrcalce in nisem hotel verjeti, da sem — jaz.

Točno opoldne je izdahnil moj sosed. Njegova smrt je bilo nekaj groznega. Silno je hropel. Njegove mumijske roke so krčevito grabile za prsa. Okrog postelje so, duhovnik in usmiljenke, ki molijo. Tam v kotu barake se prepirata dva lažje ranjena, medtem ko njihov tovariš umira. Ker je enemu zmanjkala cigareta, tak vrišč in krik. Pozneje sta jo našla, padla je za nočno omarico.

Dva postarna vojščaka sta prisopihala v barako s krsto in naložila žrtev, mojega soseda, molče, kakor sta tudi molče zopet izginila. Duhovnik se je vrnil in pregleduje po zapuščini umrlega. Molek, žepni nož, par dopisnic (onih dopisnic, na katerih je zapisano: zdrav sem in dobro se mi godi), par cigaret in — nič več. To je bilo vse njegovo imetje. — Jaz še toliko nimam.

Skozi okno vidim, da naletava zunaj sneg. V baraki se mrači in stražnik zažiga luč. Strahotne sence begajo po stenah.

Enajst dni pozneje.

Danes sem zapustil posteljo in oprijemajoč se postelj tovarišev motovilim po baraki. Tudi seštel sem jih: 42 postelj — 42 bednih trpinov, premaganih zmagalcev.

Nadvse zanimiv je tovariš ranjenec, ki izgleda kakor kaka egiptovska mumija. Od glave pa doli do nog je obvezan — njegovo telo ena sama rana. Govori lahko in mi pripoveduje, da je treščil nedaleč od njega zračni torpedo in poškropilo ga je kamenje in železje od nog do glave. K sreči so ga takoj pobrali sanitejci in odnesli na obvezovališče, drugače bi izkrvavel. Trpin vseh trpinov je ranjenec poleg peči. Amputirano ima desno roko in levo nogo. Izgleda kakor mrtvec in je v nezavesti. Neenakomerno diha in pri njem je strežnik. Tu se ne ustavljam, kakor ne pri njegovem levem sosedu. Nekam čudno, bolno se mi smehlja in me vabi bližje, a ne grem. Že preje so me opozorili nanj, ter ga tudi strogo nadzorujejo. Svinčenka ga je oplazila po glavi — revež bo najbrže ob um. Vsaj vsi znaki kažejo na to. Sedi na postelji in se neprenehoma smehlja, a njegov pogled je nevzdržen. Sprehaja se tudi večkrat po baraki, neprestano ponavljajoč «da ko bomo zopet ljudje...» Težko mi je, še posebno ker je moj rojak.

Še mnogo je drugih, težje ali lažje ranjenih, ali junaško prenašajo bolečine, veseli so, da imajo vsaj pošteno ležišče in pa da so siti.

Naslednji dan je tretja nedelja v mesecu novembru.

Solnce je vrglo po šestnajstih dnevih zopet svoje žarke skozi zamrežena okna barake. Preozka, pretesna mi postaja baraka, zaželim si čistega zraku, svetlobe, solnca. Celo dopoldne sem moledoval, zdaj usmiljenko, zdaj strežnika, naj mi kje dobe kako palico. Popoldne se ojunačim. Dobil sem moledovano palico in opirajoč se nanjo zapustil to zadulo in po krvi smrdečo ječo — barako. Nevajenemu čistega zraku, svetlobe, se mi je pričelo na prostem kar megliti pred očmi, tako da sem se moral nasloniti na steno, a to je trajalo le en hip. Kmalu sem se zopet zavedel in kolovratil dalje. Vse naokrog baraka pri baraki, le tam na sredi nekje se je vzdigoval nekak razgledni stolp, na čigar terasi se je nahajal alarmni zvon. Ujetniško taborišče so torej priredili v začasno bolnico. Gruče ranjencev so se solnčile, nameril sem korake k najbližji. Svoje doživljaje si pripovedujejo. Same strahote. Kdor ni videl, doživel takih reči, se mu bo zdelo neverjetno, a mi, ki smo sami doživeli podobne grozote, verujemo. Mlad narednik z obvezano glavo pripoveduje o kaverni polni vojakov, katero je prebila težka granata in se raztreščila v sredi med njimi — — — —» Marsikomu bi srce zastalo, ko bi videl, kar sem jaz», končuje narednik. Dalje nam pripoveduje o Muju, ki ni hotel biti odlikovan. Narednik je dobil nalog, naj odlikuje par mož. Postavil jih je v vrsto in odbral iz čete tri najstarejše «momke». Dva sta sprejela križec, tretji je pa odklonil. «Gospod narednik, nečem križca, dajte drugemu.» «Zakaj nečeš križca, Mujo?» «Gospod narednik, nečem križca, ker sem — musliman.»

Usmiljenka mi pravi v baraki, da odpotujem v kratkem od tu na D. Onega ranjenca, katerega so nadzorovali, ni več v baraki, odpeljali so ga neznano kam.

10. decembra v l. 1917.

Naložili so nas v «malteški» vlak. Dvanajst nas je v vsakem vozu. Ugodno se vozimo, le to me jezi, da nimam razgleda iz vagona. Okno je namreč v «drugem nadstropju.» Tovariš (ak. slikar Sch. iz G.), ki leži nad menoj, mi javlja kar vidi skozi okno. V vlaku je kot duhovnik znani don B., zelo prijazen mož, se rad z nami razgovarja in nas tolaži. Na neki postaji so nam dobri ljudje nanesli jabolk v vozove in nas skoro zasuli ž njimi.

13. decembra.

Iz sna so me prebudili. Vlak je dospel v K. ob D. Tu pridemo v bolnišnico. Slučaj je torej nanesel, da sem prišel nazaj v ono mesto, odkoder sem odšel pred osmimi meseci na fronto.

Na malih ročnih vozilih so nas speljali iz kolodvorske stanice v mestno dekliško šolo, ki je prirejena za bolnico. Vse ulice pod snegom in naši vozički se s težavo prerivajo na nekaterih mestih. Pred šolo smo. Skozi slabo zastrta okna uhaja svetloba, ki dela po snegu srebrne tolarje.

V sobi, v katero so nas znesli, je šest postelj. Sch. je seveda tudi z menoj, le tarna mi, da ga boli noga.

18. decembra.

Danes je prišel obiskat Sch-va njegov brat, ki študira na D. Sporočili so mu od doma in napotil se je takoj iz D. v K. Saj ni daleč. Osem štacij. Koliko jih je do mojega doma? Svidenje je bilo nadvse pretresljivo. Jokala sta brata, jokali smo i mi. -l-

Vesti z Goriškega

Goriške mestne vesti

Gorica v pričakovanju božičnih praznikov

Po meglenem in deževnem vremenu v petek, ki je zmračil vedno jasno lice «solnčne Gorice», se je včeraj nebo zopet zjasnilo in prisijalo je solnce, ki je s svojo prijaznostjo oblilo goriške ulice ter privabilo iz bližnje okolice precej ljudi, ki so prišli nakupovat božična darila. Vsa izložbena okna po Gorici so bila ozaljšana s smrekovimi vejicami ter bogato obložena, da so človeka kar vabila k sebi.

Tramvaj ne bo vozil danes popoldne

Danes, na božično nedeljo, bo popoldne na obeh tramvajskih progah, na mestni in šempeterski, prekinjen promet.

Ker je lovil ribe v Vipavi

Ker je lovil ribe, navzlic temu, da je to prepovedano; v reki Vipavi, je bil neki Ivan Šinigoj, star 50 let, iz Dornberga, kaznovan od goriškega pretorja na 600 lir kazni.

Še o požaru na svetogorski postaji

Požar, ki se je vnel v noči med četrtkom in petkom v žagi na svetogorski postaji, je povzročil okrog 20.000 lir škode.

Odprte lekarne

Danes, v nedeljo, dne 25. decembra, bodo odprte v Gorici sledeče lekarne: vso noč z nočno službo ves prihodnji teden lekarna Kürner, Corso V. Emanuele št. 4; do ene ure popoldne pa lekarni Cristofoletti na Travniku št. 14 in Giubich, Via Rabatta št. 18.

Hiša s številko 13 ali boj med sosedi, najemniki in njihovimi služkinjami na goriški preturi.

Veliko smeha sta povzročili v petek dopoldne dve pravdi na goriški preturi. Bil je to vroč boj med sosedi — boljše in pravičnejše rečeno, kar je tudi umljivejše — boj med sosedinjami in najemnicami.

Nekje v Šempeterski ulici leži hiša, ki nosi številko 13. Znano je, da je številka 13 nesrečna številka, in da prinaša tudi sitnosti, o tem se je prepričal predvsem v našem slučaju goriški pretor. V omenjeni hiši prebiva več družin, več najemnikov. Znano pa je, da se v večini slučajev najemnik ne more skladati in v miru živeti s svojim sonajemnikom. Tako je bilo tudi v hiši štev. 13 na Šempeterski cesti. Tri družine so si bile predvsem v večnih nasprotstvih, ki so rodila nešteto prepirov in prerekanj ter končno privedla vse tri družine na zatožne klopi, ena tožeč drugo: Družina Grinnover, ki je prispevala za to najemniško komedijo dve osebi, gospo Zofijo Grinnover in njeno hčerko Ido. Družina Baier je postavila protagonistinjo gospo Marijo Baier in njeno služkinjo Marijo Gorjan, ki igra v komediji eno najglavnejših vlog. K tretji družini pa je spadala Helena Santini.

Na usodni dan dne 30. septembra tega leta, je služkinja gospe Baier pripeljala na vrt sredi hiše otročička gospe Baierjeve. Nabralo se je okrog nje še več otrok, ki so pričeli vpiti in se po otročje pretepati. Ena klofuta sem, en sunek tja. Pa se prikaže na oknu obraz matere, ki se poteguje za svojega otroka, na drugem oknu zopet obraz druge matere, ki se boji za svojega sinčka. Pa ti pode skozi okno na vrt besedo, ki ščuva, besedo, ki žali. «Proč pojdi, grdi mulec!» — «Dajte mu nazaj klofuto!» — Pa vzkipi gospej Grinnover jeza. Hčerka jo zadržuje: «Kaj se boš prepirala z umazano slovensko deklo!» — Pa se dekla postavi: «Če sem dekla, ste vi slabši kot dekla! Jaz sem dekla le za šport. Jaz sem dekla gospe, vi ste pa perica». — Pa se oglasi na drugem oknu druga, pa spet tu tretja. In tedaj vzkipi znova kri gospej Grinnover, zagrabi za vroč obroč pri štedilniku in ga žaženo skozi okno proti Gorjanovi. K sreči obroč ne zadene cilja. Že misli leteti za obročem tudi skodelica s police, pa jo zadrži prevdarnejša roka. Zopet besede: «Pusti jo, saj vidiš, da je dekla, ki ne zna ne brati ne pisati! Dekla ji ne ostane dolžna: «Če bi znala vi pisati, bi bila uradnica v Gorici, tako pa niste nič!» — Ta zopet «Vi ste umazana perica, prepirljivka, ki jo pozna vsa Gorica — ne plačate najemnine in nič!» Itd. itd. Obtoženke so se oborožile s celo četo prič, ki prinesejo s svojim pričevanjem, ki je včasih spremeni v pravo prerekanje, veselo razpoloženje v dvorano, ki je nabito polna — zopet sosedov in znancev, ki se nekateri z zadoščenjem, drugi zopet ne, kakor slučaj in priča nanese, smejejo. Kar po vrsti se vrstijo priče lepe in simpatične kot Metodka Gorjan iz Vogerskega, pa spet druge, ki so že odvele, pa jim je jeziček še vedno mlad. Celo starikasti Siciljanec Pilato, ki mora revež kot penzijonist živeti v nesrečni številki 13, kjer ni miru — pa ga ni že odkar je od v njej, in to je več kot 4 leta, mora za pričo. Včasi pripoveduje, kako se je razvil prepir in s svojim pripovedovanjem vzbuja toliko smeha v dvorani, da mora sodnik neprestano zvoniti z zvončkom.

Pa tudi z odvetniki so se oborožile vse tri družine. Dolgo in na široko govorijo odvetniki in premlevajo trd oreh tega tako zamotanega razžaljevanja časti.

Sodnik nato razsodi in kaznuje Zofijo Grinnover na 50 lir kazni, ker je vrgla za Marijo Gorjan vroč železni obroč, ter na poravnavo stroškov zastopnika civilne stranke. Marijo Gorjan in Marijo Baier pa oprosti radi pomanjkanja dokazov.

— Popoldne se je vršila druga razprava proti Mariji Bauer in Heleni Santini. Ena drugo tožita radi razžaljenja časti. Tudi ti dve, družini se nista mogli trpeti. Baier je nekoč kamenjala Santinijeve kokoši, ker tudi kokoši spadajo k družini. Uboge kokoši! — Pa se je pojavila na oknu gospa Santini. «Kaj pa je?» — «Ali ne vidiš? Natakni si očala c.. ti ....» in sledila je kopica grdih besedi, ki jih je nedostojno ponavljati. — To gospej Santini ni bilo po volji, zato je tožila. Drugič je padlo pa od strani g. Santinijeve proti Baierjevi: «Ima obraz kot paradižnik» itd. Obe pravite, da sta nedolžni. Zopet cela procesija prič in trdna postojanka odvetnikov.

Sodnik pa napravi tako, da obsodi Baierjevo na 100 lir kazni in na poravnavo stroškov zastopništva civilne stranke njene nasprotnice, gospo Santini pa na 150 lir kazni ter zopet na poravnavo stroškov zastopstva tudi njene nasprotnice.

Tako se je končal boj najemnic hiše z usodno št. 13.

Maksim Gorki v Napolju

Intimnosti iz njegovega delovanja in življenja.

«O bella Napoli, addio» je pel Aškerc v navdušenju, ko je zapuščal to mesto, o katerem pravi pesnica Matilda Serao v svojem romanu «Fantasia»: «Jaz ga sovražim. Sovražim ga, ker je poln greha in trpljenja». Aškerc je vedel le za njegove lepe očarljive noči, Serao je vedela več in mu je v pozdrav zaklicala: O mesto zmagoslavno in umirajoče.

«O bella Napoli, addio» je pelo z našim poetom že nešteto src, ki so odhajala, da se morda več ne vrnejo in bo vse njih življenje le hrepenenje po povratku. Lep je Napolj, lep, če ga gledaš le po vrhu, le njegovo zunanjost in okolico. Lep je njegov naravni kras, ki ga nudita jasnina južnega neba in morje, lepo, modro tirensko morje.

Leto za letom nosijo zračit tu doli na jug svoja bolna pljuča ljudje s severa. In križajo se jeziki in narodi v šumečih ulicah in se iščejo in razhajajo. Njih želja je zdravje, ne vedno, vendar največkrat. V njih srcih je hrepenenje.

Ko odhajajo se ponavlja vedno znova zapeta pesem: «O bell Napoli ddio».

In tu doli, v ta topli zrak, dišeč po zdravju, se je zatekel tudi Aleksij Masimovič Pečkov, po vsem svetu poznani Rus Maksim Gorkij.

Sredi bujnega zelenja v vrtu južnih dreves si je našel mirno bivališče v vili Gallotti v Posillipu, prav ob morju. S ceste hiše niti ne vidiš, tako sta zakriti njeno belo lice in rdeča streha z zelenjem. Stopiš na vrt skozi vhod,

(Dalje na VI. strani)

POSLANO*)

IZJAVA

Podpisani izjavljam tem potom, da nisem plačnik dolgov in stroškov, ki jih je, in ki bi jih napravil moj sin Čibej Franc iz Vojskega št. 11.

VOJSKO, 2. decembra 1927.

Čibej Ivan, gozdar
Vojsko št. 11.

*) Za članke pod tem naslovom odklanja uredništvo vsako odgovornost.

MALI OGLASI

BERLITZ-SCHOOL Via Fabio Filzi 23, pouk in prevodi v vseh jezikih. 1542

NA DRAŽBO gredo nadplati, usnje in pisalni stroji na Montu v Gorici. 1698

TRGOVINA in gostilna, v trgu, ob cesti Trst-Postojna se proda ali da v najem, pod ugodnimi pogoji. Naslov pri tržaškem upravništvu. 1699

SOBA se odda gospodu. Via Lorenzo Giberti 6/II., vrata 10. 1700

POSTELJI ena ali dve v sobici, se oddata poštenima delavcema. Via Mazzini 41/III. 1701

POROČNA soba, masivna, parjen bukov les, 1700.—, mahagonijeve, topolove, 1800.—, druge, razstavljene L 2000.—. Posamezne postelje 160.—. Türk, Cesare Battisti 12. Pazite na naslov.

ŽEPNI KOLEDARČEK „EDINOSTI" je izšel in se dobiva v Tiskarni Edinost Trst, Via S. Francesco d' Assisi 20
V usnje vezan L 6·—
v platno vezan L 4·—

PAZITE! Najboljše, najlepše, najcenejše obuvalo dobite pri Rebcu - Trst - Carducci 36. 1158

MLEKARSKA zadruga v št. Vidu pri Vipavi ima na razpolago dnevno večjo količino pasteriziranega mleka. Reflektanti naj se obrnejo osebno na načelništvo. 1694

KRANJSKE klobase, tvrdke K. Jarc v Ljubljani, dvakrat tedensko sveže, se prodajajo v Via S. Maurizio (gostilna «De Maria»). 1692

TRTE cepljene in drugo sadno drevje prodaja Rudolf Tavčar — Ivanjigrad pri Komnu. Na zahtevo pošilja cenik. (1695)

UČENKO 14—15 let staro, iščem za trgovino z mešanim blagom. Anton Ličan, II. Bistrica. 1697

KVAS Società Ligure Lombarda, Trst, Piazza Scorcola 3, Telefon 32-37 je najboljši po moči, trajanju in izdatnosti. Zastopnik v Cerknem: Maks Štucin. 1641

SPALNI divani, otomane navadni in luksusni. Ferjancic, tapetnik, via S. Maurizio 9. 1579

ZALOGA papirja. Uvoz in izvoz na vse kraje. Cene ugodne. Tvrdka G. Dollinar, Via Ugo Polonio 5, Trst. 1452

STABILIMENTO musicale «Giuseppe Verdi». Via Imbriani 18, vogal Carducci. Muzikalije, godala, orkester, violine itd. 1024

POZOR! Velika zaloga vseh mrtvaških potrebščin. Krste za odrasle od L 60 naprej; krste male od 15 L naprej. J. Saksida, Dornberg. 1512

BABICA, diplomirana, sprejema noseče. Boludich Ana, Trst, Via Madonna del Mare 19/II.

BABICA, avtorizirana, sprejema noseče. Govori slovensko. Slavec, via Giulia 29. 1693

BABICA, avtorizirana, diplomirana, sprejema noseče, Adele Emerschitz-Sbaizero, Farneto 10 (podaljšana Ginnastica), lastna vila, tel. 20.64. 956

ZDRAVNIK
dr. Franc Gruden
ordinira s 1. januarjem
v Trstu Via S. Lazzaro 23/II
(zraven kavarne Roma)
od 10.30 do 13
Nabrežini ordinira samo popoldne
od 14—18 (na lastnem domu)

A. CRISMANCICH
Via Solitario 16
Najboljše cene v Trstu.
Žganje, Rum . . L 12·—
Marsala . . . . „ 5·20
Vermouth . . . . „ 5·20
Punsch . . . . „ 14·—
vina, likerji in spiriti na izbero. (994)

Pubbl. TYTAN -Trieste.

Oscar Canarutto
urar-zlatar
Trst - Via M. R. Imbriani štev. 13
s podružnico v Via Giacinto Gallina 5.
Kupuje, prodaja in zamenjuje vrednostne predmete. (1089)

Al Gran Risparmio
S. LEVI
Trst, Via S. Lazzaro 9

NOVI DOHODI 1150
VOLNENINE v vseh barvah od L 2.20 do L 2·50
PARTIJA FUŠTANJA, double face . 4.70 do L 4.90
MADAPOLAM centim. 80 . od . 2.20 do L 3.50
PLATNO MADONNA št. 12, 80 centim. po L 3.—
PLATNO za poročno perilo 150 centim. po L 5.50.
PLATNO „Dowlas", debelo, vis. 150 po L 6.50
SUKNO „pettinato", fino, meter . . po L 4.—
AORGHI za srajce . . . . . po L 3.70
BORGHI za delavske hlače po 7.—, 9.—, 10.— 12.— in 15.— L. meter.

Velika izbera BLAGA ZA PRTE.
SPECIALITETA: Pletenine, volnene in fuštanjaste ter ženska in otroške nogavice.
Blago prve vrste. - Postrežba točna.

Ustanovljena l. 1889.
Telefon štev. 16. Poštni ček 10.533
Mestna Hranilnica Ljubljanska
(Gradska štedionica)
Stanje vloženega denarja nad 260 milijonov dinarjev.
LJUBLJANA Prešernova ulica
Stanje složenega denarja nad 1040 milijonov dinarjev
Sprejema vloge na hranilne knjižice kakor tudi na tekoči račun, in sicer proti najugodnejšemu obrestovanju. Hranilnica plačuje zlasti za vloge proti dogovorjeni odpovedi v tekočem računu najvišje mogoče obresti.
Jamstvo za vse vloge in obresti, tudi tekočega računa, je večje kot kjerkoli drugod, ker jamči zanje poleg lastnega hranilničnega premoženja še mesto Ljubljana z vsem premoženjem ter davčno močjo. Vprav radi tega nalagajo pri njej sodišča denar nedoletnih, župnijski uradi cerkveni in občine obč. denar.
Naši rojaki v Ameriki nalagajo svoje prihranke največ v naši hranilnici, ker je denar tudi popolnoma varen. 291

Predno se odločite za katerikoli nakup obiščite
SKLADIŠČE POHIŠTVA
ALESSANDRO LEVI MINZI
Trst, Via Rettori 1 (Piazza Rosario) in Via Malcanton 7-13.
Naše cene ne poznajo konkurence. (1170)

PODLISTEK

Črni lovec

Zgodovinski roman iz kanadske prošlosti (81)

Spisal James Oliver Curwood
Prevel France Magajna.

Pišem Vam to ne zato, da bi Vam vsilil svoje brezupje in svojo srčno praznoto nego zato, da Vas s tem prosim odpuščanja za bolest, ki Vam jo bom prizadejal. Ah, rajši bi si dal odsekati desno roko, kakor bi hotel povzročiti najmanjšo bolečino Vam, ki Vas tako brezmejno ljubim. A moram storiti to, moram; moram užalostiti njo, za katero bi z veseljem žrtvoval svoje življenje.»

Bigot je bil mojster v pisanju pisem kakor je bil mojster v govorjenju. Z enako nežnostjo ji je nadalje povedal, da se nahaja Črni lovec v mestu in kaj da pomenja njegov obisk. Končno ji je naznanil, in podrl z neovrgljivimi dokazi, da se David čedalje bolj zanima za izdajavske in vohunske spletke Črnega lovca.

David je v smrtni nevarnosti.

Radi nje same, radi nje, ki mu je angel vsega življenja in katere sreča pomenja zanj celo več kot varnost domovine; radi nje, za katero je pripravljen zaigrati svojo čast in svoje ime, radi nje se ji hoče pridružiti in se boriti do poslednjega, da rešita Davida.

Dovid nikakor ne sme več videti Črnega lovca. Ako jo David zares ljubi, o čemer gotovo ni dvoma, tedaj ga bo s svojim vplivom z lahkoto rešila pred poginom.

Pismo je završil z zatrdilvijo, da bi bila njegova največja sreča, če bi bila srečna ona. Tako nežno in spretno je napisal to in tako globoko je pri tem poniževal sebe, da so se besede glasile kakor molitev.

K Bigotu se bo morala zateči v svoji poslednji temni uri. Ta misel se je porodila v njej in jo prešinila ter obvladala popolnoma. Z njo se je pa porodil strah, kajti za nežnostjo nadzornikovega pisma je zapazila grozečo stvar, ki jo je tako lepo poskušala zakriti. Zdaj je vedela: kakor bi z gorečimi črkami zapisal v njene možgane: «Reši Davida! Če ne moreš, tedaj naj mu pomaga večni Bog! Kajti kralj, zakon in ljudstvo so močnejši nego jaz. Svojo roko zadržujem, toda kako dolgo mi bo to še mogoče? In zdaj, ko je Črni lovec v Quebecu?»

Deklica je drhtela. Naj je storil David karkoli, naj počenja karkoli, naj ji je tudi lagal, naj se je celo pridružil izdajstvu — ona spoznava svojo dolžnost, ki ji ukazuje, naj ga reši. Bigot ji ni pustil nikakega dvoma. Črni lovec bo končno ujet in obešen kot vohun. Ura Davidove smrtne nevarnosti bo tedaj napočila, kakor namiguje Bigot.

K njemu, Bigotu, mora in naznaniti mu mora, da se ji ni posrečilo. Na kolenih, če bo treba, ga bo prosila, naj še dopusti, da zgine Črni lovec iz mesta neopaženo — radi Davida.

Preko tega se ni upala niti mi-sliti. Uredila si je lase in se oblekla v izprehodno obleko. Tri četrt ure pozneje je Deschenaux sporočil Bigotu, ki se je nahajal v svojem osebnem oddelku palače, da je mademoiselle St. Denis spodaj in čaka avdijence.

Prišel je baš tedaj, ko mu je eden njegovih vohunov sporočal, da se Črni lovec nahaja pri Davidu v stanovanju Petra Gagnona.

Preteklo je dolgo časa, preden se je Deschenaux povrnil v svojo tajniško sobo. Izraz skrbi se je kazal na njegovem obrazu.

«Monsieur Bigot se ne počuti dobro,» je dejal z lokavo zmedenim glasom. «Že zjutraj sem opazil, da je čudno vznemirjen in prosil sem ga, naj da poklicati zdravnika. Veseli ga, da ste prišli. Morda ga bo Vaša beseda spravila v boljšo voljo, gospodična!»

Velika Bigotova soba je bila prazna, ko jo je Deschenaux privedel v njo. Zapustil jo je tam in zaprl težka vrata za seboj. Šele ko je slednji odšel, se je Bigot prikazal izza visečih zaves manjše sobe poleg.

Celo po tajnikovih besedah je bila Anica sedaj, ko je gledala Bigota pred seboj, presenečena. Navzlic razburkanosti svojih čustev bi takoj zaslutila izpremembo, o kateri je govoril Deschanaux. Otožni obraz, njegovo zadržanje, pobešene rame — vse je razodevalo, da ga neznosno breme tišči k tlom, ko je odgrnil težke zavese in postal trenutek ob vhodu.

Bigot je bil nenadkriljiv igralec — malosrčnost, obupna negotovost ga je v tem hipu obvladovala.

Ko hitro so njegove oči zagledale Anico, je z velikim naporom poskušal zakriti duševno bolest, ki se je tako jasno izražala na njegovem obrazu. A ne prej nego je opazila. Ne prej nego ji je njegovo spretno glumaštvo naznanilo: «O vem, kaj se je zgodilo. Ura, ki sem se je tako bal, je prišla in izhoda ne vidim nikjer.»

Usmiljenje, nežnost in neskončno sočutje je napolnjevalo njegove kretnje, otožen smehljaj mu je krivil ustne, ko ji je prožil obe roki v pozdrav.

ki ga straži vratar, pristen Napolitanec, ki te, še predno spregovoriš eno besedo, napade z dežjem psovk in zatrdil, da «Rusa ni doma». Gorkij ne sprejema rad. «Kogar ne vabim, naj ne hodi,» pravi. In po vsem Napolju vedo, kako težko je prekoračiti ograjo, ki jo tvori vratar s svojo gostobesednostjo.

Gorkij je široko poznan v mestu, pa stalno le pod imenom «Rus». Še bolj je poznano njegovo bivališče. Če te čuje izvoščček ali vodnik govoriti tuj jezik, ki se mu zdi ruski, ne bo odnehal preje, dokler te ne popelje vsaj vratarju pred nos in ti od daleč pokaže, kje stanuje veliki mojster. Toda vzlic temu širokemu poznanju živi Gorkij zelo rezervirano. Kot smo že rekli, ne sprejema rad. Ta njegova samostalnost mu je že nakopala večkrat sitnosti. Zgodilo se je nekoč, da sta ga hotela obiskati dva nemška časnikarja. Vratar ju je seveda nagnal. Onadva pa sta šla naravnost na pošto in brzojavila svojim listom v domovino, da je Gorkij težko bolan in je pričakovati skorajšnje katastrofe.

Svet je to bral in jasno je, da so se nemudoma pozanimali za stvar posebno moskovski literati in še nešteto drugih znanih osebnosti, dalje pa tudi njegovi verni čitatelji. In došlo je na tisoče pisem in odšlo na tisoče odgovorov.

Zgodi se tudi od časa do časa, da kak ameriški ali angleški list prinese lep in v vse podrobnosti segajoč članek, ki ga je spisal časnikar, poseben poročevalec, po obisku pri pisatelju. Toda, naj bo rečeno, da so vsi taki obiski izmišljeni, ker Gorkij se nobene stvari bolj ne boji kot časnikarjev.

Le kakim šestim ali desetim dobrim tovarišem in prijateljem je dovoljen vstop k pisatelju kadarkoli. In ti srečni radi zahajajo na obiske, ki so zaupni in domači. Navadno sprejema Gorki v svoji delavnici. Je to obsežna, rusko opremljena sobana s širokim oknom, ki je odprto na morje in meče v sobo žarke napoljskega solnca in duh rož in zelenja in morja, da ti leže mehko na pluča in te hladi.

Tu presedi pisatelj večino dneva, bodisi da čita, bodisi da piše. Dela neprestano. Že ko piše en roman, snuje drugega. Osnutki so mu počitek. Zabava mu je snovanje. Pisateljevanje je tudi delo, pravi. Kot nekdo težko pride v svoji službi recimo do bančnega ravnatelja, tako se je v literaturi težko uveljaviti. Ko je človek na mestu, tedaj dela, mora delati. Silijo ga razmere in dela.

Zadnje njegovo gledališko delo je drama «Starec», ki se vrši v malomeščanskih krogih, ki jih pisatelj neusmiljeno prikazuje v njih pravi luči, hoteč dati gledalcu jasen dokaz okostenelosti in zaspanosti onih ljudi, ki jim je vse življenje le sredstvo za lepo, udobno stanovanje, obleko, dobro hrano in pa njih urad. Na odru se neusmiljeno tepeta oče in sin. Sin je trdno prepričan, da so njegove ideje edino prave in dobre, ter zato uniči očeta-starca, ki jih v svoji zakrknjenosti ne more več razumeti. Konec pa pokaže, da je sin ravno tako ostarel kot oče in da so iz dna že zdavno vzrastla načela, o katerih niti pojma nimata ne sin ne oče. Drama se je prvič predstavljala v «Malem teatru» v Moskvi in žela popoln uspeh. Prevaja se zdaj tudi v italijanščino.

Umetnostni teater pa je že nad šestdesetkrat ponovil za gledališče prirejeni noveli: «Malva» in «Kazak». Uspeha torej dovolj.

Zdaj piše pisatelj dramo, katere glavna oseba bo «Hudič», kralj tmin. O tem svojem delu pisatelj ne govori rad, pravi pa, da bo novo, moderno, grozno in da bo Hudiča obsodil. Nič več. Obljubil je to delo ruski igralki Pavlovi, ko ga je ob priliki igranja v Napoliju posetila.

Takrat je tudi čital vsej družbi Pavlove, ki je bila povabljena na čaj, svoj rokopis «Gostilna revnih» eno onih del, ki še vedno čaka končne njegove sodbe. Izmed vseh igralcev je edino Pavlovna razumela dramo, a vseeno je pisatelj vzbudil pri svojih poslušalcih, ki ga niso razumeli, toliko zanimanja in navdušenja, da so mu parkrat zaploskali. S čim? Z izrazitim svojim obrazom, z vnlikimi svojimi očmi, z mimiko in gesto. Gorkij je dobro poznan s te strani. «Bil bi izboren igralec,» mu je rekla Pavlova. On pa se je zahvalil, da je mnogo raje gledalec in tudi tam izboren. «Teh res manjka,» mu je priznala svetovna igralka.

In res je Gorkij navdušen za gledališče. Vsako novo predstavo gotovo poseti. Tudi mu je ljubo znanje z igralci. Najboljše če jih zato zanese v Napoli; gotovo jih povabi k sebi na dom. Italijanske pozna izborno in si dopisuje z njimi. Zlasti ljub mu je Angel Musco. Večkrat se obiščeta. Druži jih skupna želja po novem teatru in novem delu v njem, po novih poteh, ki bi vedla na srečno pot novega dela. In zato si imata mnogo povedati. Seveda potom tolmača, ker Gorkij ne zna laški.

Vendar mu še vedno najbolj ugaja preprostost, realnost, človečnost dram in odra. Nima rad ne zvijanja v besedi in ne v gesti. Zato mu filmski igralec Kolman zelo dopade. O njem pravi: Igra resnično, enostavno, z malim doseže velik uspeh.» Da, tudi za kino se Gorkij zanima in pravi o njem, da je srečna [illegible], da bi imela bil zlato, le škoda, da je mnogokrat blato.

Njega samega so že neštetokrat skušali pregovoriti, da bi nastopil v filmu. Ruska državna delavnica filmov mu je ponudila, naj si vse pogoje sam sestavi, ona jih sprejme, samo igrati naj pride. Pa ni šel. Tudi ga vedno nadlegujejo, naj piše za filme. In tudi noče, vzlic bogatim ponudbam.

V kino pa rad gre. Bolj ceni gledišče, vendar je nekoč, ko je videl v kinu Čehova dramo: «Mož, ki dobiva klofute», rekel, da je škoda, da živi tudi napisana drama in pa da je pisatelj mrtev.

Zaprt v svoji sobi sledi vsemu modernemu gibanju v svetovni literaturi. Zlasti dobro pa pozna rusko moderno. O njej je poln hvale. Trdi, da je to zdrava, čvrsta povodenj na književnem trgu, ki bo naglo naraščala. Poln je vere vanjo. Ta vera ga sili k delu in ga tolaži. Futurizem ceni kot zanimiv pojav v knjigi in na odru. Sicer pa pravi, da je dobro počakati, da se mladost unese, in šele potem soditi. Na odru mu je še vedno ljubši Stanislavski kot Meyerhold. Ta dva sta poznana ruska inscenatorja-režiserja. Toda Stanislavskij mu je bolj zvest in pristen od Mayerholda.

Misli pa, da to nima pomena in je treba, da se mladina malo zaleti, ker, ko se unese, se vendar spozna. V zaletu pa se daleč skoči.

Izmed ruskih modernih gledaliških del ceni posebno nekatere, ki so mu stalno čtivo. Posebno je vesel ljudske tragedije «V časih Pugačeva», kjer nastopa nad 300 oseb in je pisatelj tako izborno podal razmere in upor, ki je nastal pod vlado carice Katarine II. kot nihče pred njim. Delo so dali na oder v Umetnostnem teatru v Moskvi. Skozi celih štirinajst dni je drlo vse gledat.

Zelo veseli pisatelja dejstvo, da Rusi pišejo zgodvinske drame in romane. Pravi, da mu je to prelep dokaz, da delajo resno in da pojav ruske moderne, one od danes in jutri, ni slučajen, ni nepripravljen, pač pa globoko zrastel z dušo ruskega človeka. Zato so mu Leonov, Vsevolod, Fedin in drugi zelo dragi in sprejema vsako njih delo kot novo ornamentiko mladosti in moči. Toži samo, da je velika škoda, da producirajo Rusi tako malo na dramskem polju. Težko čaka Tairova, ki je nedolgo temu obljubil, da pride s svojo družbo v Italijo. Rad bi videl njegovo umetnost, ki jo danes pozna samo iz ilustracij.

Govoriti z Gorkim je užitek. Ne zmanjka nikdar nit pogovoru. Njegov govor je tih in topel. Počasen pa globoko premišljen. Zraven dela z vsem telesom. Z obrazom pokaže vse, kar mu beseda pove. Gesta služi kot kamen pri stavbi. Z njo podpre svoje izjave značilno in trdno. V svoji duši je še vedno mlad, zdrav in čil.

V njegovi delavnici je nebroj njegovih portretov izobešenih po stenah. Najlepši je in pisatelju najbolj odgovarja oni, ki je obešen v lepem okviru naravnost nasproti vhodnim vratom. Risal ga je Boris Grigorjev. Kaže pisatelja v prelepi pozi, ko govori. Za njim je ruska vas z ljudmi in posebno natančno izdelanimi obrazi. Še dalje je stepa.

Gorkij je portreta vesel in je nanj ponosen. Posebno žarka stepa mu je vedno pred očmi.

Igor Volk.

Kako so me ogoljufali za ljubico

Najprej naj povem, kdo sem. Pišem se Okoren, a pri oblivanju z vodo so mi rekli Tomaž. Torej jaz sem Tomaž Okoren, doma pa sem tam nekje pri Bukovem gozdu, blizu jazbečeve luknje. Doma nimam pravega, ampak samo napol podrto bajto. Ko pada dež in me premoči skozi luknjasto streho, jo pa naglo pobrišem h jazbecu v vas. Tam pod Robom sem vsaj na suhem in tudi kakšno pametno si rečeva vsakotoliko. Po hribovsko bi se reklo, da možujeva.

Zaljubil pa sem se v Lisjakovo Tinco. Vi veste, kako je bila lepa. Meni se je zdela kot samo božje solnce, ki nas greje s svojimi žarki. Vidite, tako lepa je bila, še celo pege po obrazu so se mi zdele prav srčkane. Tako so bile razpredene ko zvezda repatica na nebu. Še celo prav mastna bradavica konec nosu ni nič kvarila njene lepote, še celo povečavala jo je.

Ljubezni ji nisem nikoli razkril. Čemu tudi? Pravil sem ji kar: draga moja. Enkrat sem jo celo poljubil na čelo, na skrinjico, kjer je imela precej zavitih možgan. In ona tudi, ko smo igrali frli frli, me je poljubila na uho. Torej vidite, da so to bili brez dvoma očitni dokazi ljubezni. Zato mi ni niti v peto padlo, da bi padel pred njo na kolena in bi ji izjecljal svojo ljubezen.

Pridno sem se hodil gret k mojemu solncu in črez par let sem jo mislil ravno zaprositi pri njenem očetu Lisjaku, ko mi je rekla: «Veš, ljubi Tomaž, o pustu se omožim.» — «Je že prav, Tinca, tudi jaz sem mislil tako.» — «Veš pa, koga vzamem?» — «I, Bog pomagaj, vendar mene.» — «Kaj se ti blede?» — «No, Tinca, ne bodi tako poredna. Vse sem že pripravil, celo plohov, da popravim streho. Do pusta bo vse v redu. Spala pa boš na mehkem mahu, ki ga nastrgam tam za Bukovim gozdom.» — «Lepo govoriš, Tomaž, prav lepo. Kaj pa pomaga, ako ti pa ne verjamem. — Veš, koga bom vzela? Matiškovega Lenarta, onega, ki ima veliko belo hišo, petnajst krav in dva konja. To bom bogata.» — Kar v omedlevico sem skoraj padel, ko sem to slišal, pa sem ji rekel: «Kaj, tebi so krave, konji, prasci in hiša več kot moja ljubezen,» — «No, Tomaž, ne bodi vendar tak. Rada sem te imela kot prijatelja in nič več. — Tudi če bi te imela rada kaj več, misliš, da bi te ne zamenjala za krave, prasce in hišo? V tvojo bajto da bi šla? Saj vendar nisem neumna!» — «Lepo pa le ni od tebe, Tinca, da si me toliko časa vodila za nos. Bila si mi solnce, bila si mi življenje. Lepo pa le ni bilo to, pa reči, kar hočeš.»

O pustu pa je bila poroka. Klel nisem, nisem se tudi smejal. V gozd sem šel sekat drva in zraven sem si mislil: O, ljudje božji, ali je prav, da včasih ženske imajo rajši hišo, krave in prasce, konje in kobile, ko pa moževo resnično ljubezen? Ljudje, ali je to prav? Vidite torej, kako so me s hišo, s prasci in konji, s kravami in njivami ogoljufali za moje solnce!

Julče Gorjan.

RAZNE ZANIMIVOSTI

Najlažji novorojenček na svetu

V Caerphilly-ju pri Cardiffu se je rodilo otroče, ki je tehtalo samo 336 gramov. Bojijo se, da bo otroče kmalu umrlo. Sodi se, da je to najmanjši novorojenček na svetu. Aprila meseca je menil neki londonski oče, čigar otrok je tehtal 415 gramov, da je dosegel rekord v lahki teži. Otroci, ki pri rojstvu malo tehtajo, ne umrejo, kakor bi kdo mislil, že v mladih letih, saj je otroče, ki je tehtalo pri rojstvu v Christchurchu na Novi Zelandiji 406 gr, doseglo letos petnajsto leto in je prav tako krepak kakor njegovi enako stari tovariši.

Prvi amerikanski svetnik

V Bimu se bo v kratkem vršilo posvetničenje prvega Amerikanca, kar tako težko pričakujejo vsi katoličani Zedinjenih držav. Ta prvi amerikanski svetnik je po rodu Nemec, frančiškan o. Leon Heinrichs, ki je posvetil vse svoje življenje blaginji človeštva in bil pravi naslednik svetega Frančiška. Njegova smrt — usmrtil ga je leta 1908. neki anarhist pred glavnim oltarjem v cerkvi svete Izabele v Denver-u med sv. mašo — je še povečala sloves njegove svetosti, kajti še v zadnjih zdihljajih je odpustil svojemu morilcu.

Neumna stava

Dva dvajsetletna mladeniča Pasquale Galli in Dante Mattioli iz Bologne sta stavila, kdo popije med njima večjo količino žganja. Za torišče svoje tekme sta si izbrala gostilno Rosine Dall'Olio. Že po prvi polovici ure sta bila oba precej nasekana. Galli-ju je pa postajalo čim dalje tem slabše, dokler ni črez par ur umrl na zastrupljenju z alkoholom. Krčmarica je bila seveda naznanjena oblastim.

Dva nepojasnjena slučaja

V Algeru (francoski koloniji v Afriki) se je poročila mlada Židinja, krasotica Benyaya, odvetnica, z mladim odvetnikom Elghazzi-jem. Po končani poroki sta se napotila novoporočenca na svoj novi dom. Kmalu potem se je nevesta, še vedno oblečena v belino in zavita v dolg pajčolan, vrgla s hodnika na cesto, kjer je obležala z razbito glavo seveda mrtva. Skoraj istočasno se je poslavljal v istem mestu gospod Parisot od svoje umrle žene, ležeče na mrtvaškem odru nekaj ur pred njenim pogrebom. Nenadoma stopi v žalno sobo mlad mož, pomeri v žalujočega moža in ga ustreli s tremi streli. Morilec se je nato sam javil orožnikom. Bil je svak Parisotov, brat njegove žene. Ne v prvem ne v drugem slučaju niso znani nameni tako samomora kakor umora.

Nepričakovani uspehi pomlajevanja

Dr. Schleier, zdravnik wienedske bolnišnice na Dunaju je prenesel v svrho pomladitve žleze na dva starejša gospoda. Uspeh, in sicer nepričakovan uspeh se je pojavil že črez nekaj tednov. V najkrajšem času namerava dr. Schleier predstaviti oba operiranca zdravniškemu društvu. Navdušen radi takega uspeha je naročil dr. Schleier iz Pariza večje število novih opic, kojih prihoda pričakujejo nestrpno mnogi starejši gospodje, ki bi se radi na stara leta pomladili z opičjimi žlezami.

Roparji v Besarabiji.

Na deželni cesti ne daleč od kraja Tarnovo v Besarabiji (Romunija) so naskočili cestni roparji družbo kmetov in trgovcev, ki so prepeljavali blago na tridesetih vozovih. Četo je spremljalo tudi šest orožnikov. Vnel se je hud boj, nad eno uro so se branili kmetje, trgovci in orožniki, dokler se niso udali, videč, da so roparji v izdatni premoči. Roparji so slekli vse do srajce, pobrali jim vse plen in odpeljali tudi konje. Plen se ceni na 35 milijonov levov. Med oropanci je bil tudi davčni izterjevalec, ki je imel tedaj pri sebi 30 milijonov levov.

Sedemnajstletni morilec

V kopališču Belohrad (Čehoslovaška) so našli urarja Ferdinanda Usmo v njegovi trgovini s preklano glavo. Preiskava je dovedla do aretacije sedemnajstletnega urarskega pomočnika Stanisl. Tauchmanna, ki je priznal, da je ubil svojega mojstra s sekiro. Urma je namreč zahteval od svojega pomočnika odškodnino za pokvarjeno uro, ki je pa ta ni mogel plačati, ker je bil sin revnih staršev. Zato je sklenil, da usmrti gospodarja, samo da mu ne bo treba plačati odškodnine.

Loterijske številke

izžrebane dne 24. decembra:

BARI	15	27	77	30	23
FIRENZE	84	72	68	83	19
MILANO	32	35	36	34	40
NAPOLI	47	90	77	12	1
PALERMO	26	25	66	59	2
ROMA	40	79	17	12	32
TORINO	45	13	79	43	61
VENEZIA	83	65	69	58	55

BORZNO POROČILO

Amsterdam 765-771, Belgija 263-267, London 92.45-92.65, New York 18.87-18.93, Curih 365.50-367.50, Pariz 74.45-74.75, Zagreb 33.25-33.55, Norveška 495-505, Španska 314-320 Albanija 366-368, Atene 25-25.50, Berlin 450-455; Bukarešt 11.55-11.95, Praga 56.03½-56.33½, Ogrska 329.50-335.50, Dunaj 264.85-270.85.

DAROVI

G. E. P. daruje lir 10 za Šolsko društvo. Za revno deco šentjakobske zasebne šole daruje g. Josip Josipovič lir 50.

Dragotin Rudenšek, Celje, daruje v počastitev prve obletnice smrti blagopokojnega O. Rybařa (12. I. 1928) lir 10 za Šolsko društvo.

V počastitev spomina svojega nepozabnega soproga Karla, daruje ob priliki prve in druge žalostne obletnice, soproga Marija L 50 za Šol. društvo.

Vsem cenjenim darovalcem prav srčna hvala!

Električne svetiljke in žarnice za Radio
„METALLUM“
Glavna zaloga v Trstu 1106
A. Ulcigrai, Via U. Polonio 3

ZLATARNA Albert Povh
Trst, Via Mazzini 46
Kupuje zlato, srebro in krone. Popravlja in prodaja zlatenino. — Cene zmerne.

Prodajalna z usnjem in čevljarskimi potrebščinami
P. Rehar
Trst, Via Scalinata 3 1094

Najvišje cene plačujem za
KOŽE

kun, zlatic, lisic, dihurjev, vider, jazbecev, mačk, veveric, krtov, divjih in domačih zajcev itd. itd.
Sprejemajo se pošiljatve po pošti.
D. Windspach - Trst
Via Cesare Battisti 10, II. nad., vrata 16
Telefon int. 36-65.

VOLNENINE
Velour
Angleško blago
Flanela
Astrahan
Peluches
MANUFAKTURE
PAULATTO
TRST
VIA DANTE 10 - VIA MAZZINI 32
Pubbl. TYTAN - Trieste.

Naročajte „Edinost“

FERRO CHINA PIGATTI
Okrepčevalno sredstvo, predpisano od zdravniških avtoritet proti MALOKRVNOSTI, BLEDICI in za OKREVANJE
LEKARNA ZANETTI - TRST - Via Mazzini

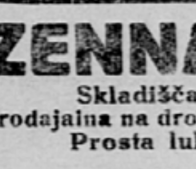
E. PECENCO
TRST, Via Muda vecchia 3 1190
(za magistratom)
Stroji za šivanje, vezenje in pletenje, za dom in vsako obrtnijo. Potrebščine. Napeljave z motor. pogonom. Popravila.
Brezplačen pouk v vezenju

Tržaška posojilnica in hranilnica
registr. zadruga z omej. poroštvom
uraduje v svoji lastni hiši
ulica Torre bianca 19, I. n.
Sprejema navadne hranilne vloge na knjižice, vloge na tekoči račun in vloge za čekovni promet, ter jih obrestuje
po 4%
večje in stalne vloge po dogovoru.
Sprejema „Dinarje“ na tek. račun in jih obrestuje po dogovoru.
Davek od vlog plačuje zavod sam.
Daje posojila na vknjižbe, menice, zastave in osebne kredite.
— Obrestna mera po dogovoru. —
Na razpolago varnostne celice (safe)
Uradne ure za stranke od 8.30 do 13 in od 16 do 18.
Ob nedeljah je urad zaprt.
Štev. telef. 25-67.
Najstarejši slov. denarni zavod

NA OBROKE
Obleke, paletots, dežni plašči, tkanine, perila, platno, dežniki, gilets, volneni pullover, blago velour i. t. d.
Znižane cene! Pogoji ugodni!
Via Roma 3, III. nadstropje

Edina zaloga drobnarije na debelo
EUGENIO PINCHERLE
Gorica, Piazza della Vittoria 24
Ustanovljena l. 1853 - Tel. int. 166
Najstarejša tvrdka v tej stroki
Priporoča se trgovcem, kramarjem in krošnjarjem.
Cene zmerne. (861) Postrežba točna

ZENNARO & GENTILLI - TRST
Skladišča: Via Pier Luigi da Palestrina št. 5 in 7 - Tel. 225
Prodajalna na drobno: Piazza in Via Renato Imbriani (prej S. Giovanni) tel. 2689
Prosta luka: Skladišče št. 4, tranzit. Prosto erarične carine.
Največja skladišča Julijske Krajine
in bogata na izberi nacionalnega in češkega porcelana vsake znamenite tovarne in Starodavne in odlikovane tovarne RICHARD GINORI di Doccia (Firenze)
i skladiščem tranzita za izvoz porcelana, lončevin, kristalov, stekla, namiznih in toletnih servisov, damižan, velikih črnih butiljk, belih in zelenih za lekarne kakor tudi damižan s pipo. — Bokali in vaze za cvetlice s krasnimi okraski po L 6.— komad. Imitacije kristala vseh vrst krožnikov.
Velika izbera majoličnih in kovinastih kipov z zajamčenimi urami: Potrebščine za razsvetljavo, cevi za ročne in stenske svetiljke, tulipani in zvonci za električno razsvetljavo, kovinasti predmeti, alpaka, jedilno orodje itd.
Kozarci (čaše) v raznih oblikah iz finega stekla za družine in javne lokale po izrednih cenah:
Čaše: za likerje L 1.—; čaše za vermouth, majhne L 1.20; za vermouth, (velike) L 1.30; za konjak L 1.—; za vino, L 1.40; za vino, velike L 1.50; za vodo L 1.60.
Namizni kozarci za gostilne: 1/12 1 lir —.40, 1/10 1 lir —.45, 1/8 1 lir —.50, 1/6 1 lir —.55, 1/5 1 lir —.60, 1/4 1, večji lir —.65. Za likerje lir —.30, za punch lir —.40.
Velikanska izbera najfinejših vrst steklenic (za gostilne) vsake mere s predpisanim pečatom. 1/10 1 lir 1.80, 1/5 1 lir 2.50, 1/4 1 lir 2.50, 1/2 1 lir 3.25, 1 1 lir 4.20, 2 1 lir 5.
Za večje oddaje cene po dogovoru.
Krožniki in lončevine I. vrste, okrašeni po L 1.—, kitajski L 1.50.
Steklene šipe, prozorne, barvane vsake mere in debelosti. Ornamentalne šipe, bele in barvane, katedralne, kristali vsake velikosti in debelosti (do 40 mm), parabrises za avtomobile, navadno steklo za pode in Dalles (steklene plošče) vsake velikosti in debelosti do 40 mm. Imitacija kristala do 2 metrov širokosti in 4 metre visokosti, 4-6 mm debelega. Zaloga dijamantov za rezanje. Lastna tovarna izdelovanja in brušenja zrcal, vezave s svincem in medjò, neprozorne šipe, delane s kislinami in peskom.
Lastna stavba v Rojanu.
Najnižje cene. Proračuni in ceniki brezplačno. Največja prikladnost.

TRGOVSKO OBRTNA ZADRUGA v TRSTU
registrovana zadruga z neomejenim jamstvom
Via Milano 20, pritličje (vogal XXX ottobre) - Tel. 16-04
Obrestuje hranilne vloge po 5%
Večje vloge, vezane na odpoved, po dogovoru.
Davek na obresti plačuje zavod sam.
Izvršuje nakazila pod ugodnimi pogoji za Jugoslavijo in ostale inozemske trge.
Trgovcem in obrtnikom otvarja tekoče čekovne račune
Sprejema tudi vloge na tekoči račun v DINARJIH ter jih obrestuje najugodnejše. — Daje posojila na menično poroštvo in zastavo vrednostnih papirjev ali dragocenosti. Eskomptira trgovske efekte
Uradne ure od 9-12½ dop. in od 2½-4 pop.

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA
Glavnica in rezerve Dinarjev 60,000.000.- Telefon 5—18, 22—98
PODRUŽNICA V TRSTU
CENTRALA V LJUBLJANI
Glavnica in rezerve Dinarjev 60,000.000.- Telefon 5—18, 22—98
Obrestuje vloge na vložnih knjižicah po 4½%, na tekočih računih po 5%, vezane vloge po dogovoru. - Prejema DINARJE na tekoči račun in jih obrestuje po dogovoru.
Izvršuje vse v bančno stroko spadajoče posle.
870
Podružnice: GORICA, Brežice, Celje, Černomelj, Kranj, Logatec, Maribor, Metković, Novi Sad.
Najprikladnejša zveza z Jugoslavijo
Blagajna je odprta od 9½-12½ in od 14½-16
Podružnice: Novo mesto, Prevalje, Ptuj, Rakek, Sarajevo, Slovenjgradec, Split. - Sezonska ekspozitura: Rogaška Slatina.